

Nyugat-Dunántúl 2014-2020. évi Regionális Fejlesztési Stratégia

Készült:

A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség megbízásából

Készítette:

Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú
Nonprofit Kft.

2013. május 31.

Tartalomjegyzék:

I.	Nyugat-Dunántúl fejlődését meghatározó világfolyamatok.....	3
II.	Fejlesztési alapelvek, összefüggések.....	16
III.	Nyugat-Dunántúl jövőképe	18
IV.	A hosszú távú koncepcionális célok megújítása.....	19
IV.1.	A régió fejlesztésének fő irányai	19
IV.2.	Hosszú távú, koncepcionális célok.....	22
V.	Középtávú regionális stratégiai célok és programok a Nyugat-Dunántúlon.....	33
V.1.	Nemzeti Fejlesztés 2020	33
V.2.	A Nyugat-Dunántúlt alkotó Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megye középtávú stratégiai céljai és programjai.....	36
V.3.	Megyei jogú városok fejlesztési prioritásai és hatásuk Nyugat-Dunántúl fejlődésére	47
V.4.	Ágazati és határon átnyúló regionális célok a Nyugat-Dunántúlon.....	53
V.5.	Az osztrák-magyar határon átnyúló együttműködési program jelenlegi prioritásainak és a megyei koncepciók fejlődési prioritásainak összehasonlító bemutatása- a Nyugat-dunántúli programozás érdekében	59

1. Nyugat-Dunántúl fejlődését meghatározó világfolyamatok

Munkánk során fontos megkeresnünk és megvizsgálnunk azokat a tényezőket, folyamatokat, amelyek hatásai a következő évtizedekben is érezhetőek lesznek, illetve a stratégia megalkotásakor hangsúlyosan figyelembe kell venni, mint lehetséges veszélyforrást, vagy éppen, mint egy potenciális fejlesztési lehetőséget.

Ezeket a folyamatokat és tényezőket jellegüket tekintve *szokásosan* határozottan megkülönböztethetjük egymástól, úgymint egyrészt a természeti világ folyamatai és másrészt az ember társadalmi életéből fakadó világfolyamatok. Az utóbbiakhoz tartoznak a világgazdaság folyamatai, a társadalmi élet világfolyamatai és az ezeket alapvetően meghatározó emberi tudati fejlődési folyamatok.

Jogos ez a kettéválasztás?

Mára a teremtett természeti világ életfolyamatai is egyre inkább kitettek az emberi gondolkodás, az emberi együttélés és az emberi gazdasági élet mindenkori állapotából fakadó hatásoknak. Ezek a hatások közvetlenek és mára már akár romboló, akár életadó következményei is azonnal megtapasztalhatóvá váltak. A teremtőerejét újabb- és újabb próbára mozgósító ember újabb- és újabb kudarcain megsebezve kell, hogy teremtő képességének kezdetleges állapotát jobban és jobban megismerve fokozatosan megnemesítse azt, hogy így módon önmaga is méltó társteremtővé nemesedjék. Az emberi tudatfejlődés legújabb tetteinek következményei, mint a természeti világba nem csak fizikailag bevéselt változások teszik egyre nehezebben elkerülhetővé nekünk, mai embereknek gondolkodásunk és tetteink jellegével való szembesülést.

A természeti világ folyamatai, amelyek meghatározzák Nyugat-Dunántúl fejlődését:

Az első tényező, amivel számolni lehet, az **a fosszilis energiaforrások árának növekedése**, mely a világ egyik legégetőbb problémája. Az egyre fogyó fosszilis energiakészletek fogyasztásának is köszönhetően a nyersolaj ára 2000 és 2010 között az ötszörösére emelkedett (a földgáz ára is jelentősen emelkedett), és mindez a mindennapjainkban is jelentősen érezteti a hatását. Fontos azt is megjegyezni, hogy napjaink energiaellátása 87%-ban fosszilis energiahordozókból, 13%-ban nukleáris

és megújuló energiaforrásokból van biztosítva.¹ A Föld népességének várható növekedését (lásd később) tekintve égető szükség lesz a fosszilis energiaforrások fenntarthatóbb használata, illetve új, akár ma még nem ismert energiafelhasználási módszerek kialakítása és elterjesztése.

Fontos a megújuló energiaforrások térnyerése a fosszilis energiaforrásokkal szemben, illetve a nemzetközi energiapiactól való függetlenedés. Az EU2020 stratégiájához kapcsolódóan a Nemzeti Reform Program vállalásai közt megtalálhatjuk, hogy az energiafelhasználáson belül 14,6%-ra kell növelni a megújuló energia részarányát.² A nemzetközi energiapiacra való megfelelő súlyú nemzeti jelenlét szándéka napjainkban is érzékelhető, a Magyar Állam visszavásárolja az E-On földgázipari érdekeltségeit.³ A megújuló-energiahasznosítás 2014-2020 közötti feltételeire jelentős hatással van, hogy Magyarország milyen álláspontot alakít ki a Paksi Atomerőmű kapacitásaival kapcsolatban.

A Föld vízkészleteiről ugyanaz mondható el, mint a fosszilis energiahordozókról. Tiszta, egészséges ivóvízhez napjainkban 800-1000 millió embernek, azaz majdnem 1 milliárd embernek nincs közvetlen hozzáférése, illetve az árvizek és a szárazságok a meglévő vízkészleteket is jelentősen rongja és csökkenti.⁴ Mindemellett fontos megjegyezni, hogy a vízfogyasztás nagyobb ütemben növekszik, mint a Föld népességének a növekedése. Ezért **a felszíni és a felszín alatti vizek védelme** óriási jelentőséggel bír az emberiség számára. A vízhez való viszonyunk a következő 20 év egyik legnagyobb kérdését hordozza.

Nemcsak a vízkészletekkel és az energiaforrásokkal, hanem az összes természeti erőforrással hatékonyan kell bánnia az emberiségnek, ezáltal biztosítva a **fenntartható fejlődést**. Az Európai Unió fejlesztéspolitikája is célként tűzi ki a **hatékony erőforráshasználatot**, illetve támogatja az innovatív megoldások, az **ökológiai szempontból hatékony módszerek** kialakítását. Fontos, hogy ezek a fenntartható termékek, módszerek, folyamatok a társadalom minél szélesebb rétegei számára is elérhetővé váljanak. Sajnálatos, hogy az Európai Unió fejlődés-fogalma szinte kizárólag anyagi, materiális vonatkozású fejlődésre szorítkozik, nem ismer és ezért nem támogat olyan fejlődést, amely ezen túlmutat, és amely következtében állhatna csak be tényleges újrendeződés a fejlődés anyagi, materiális következmény-világában.

¹ Farkas Ottóné: A XXI. század energetikai kihívásai
Forrás:<http://www.energiamedia.hu/upmenu/tud/tud016.html>

² http://www.kormany.hu/download/2/b9/30000/Meg%C3%BAjul%C3%B3%20Energia_Magyarorsz%C3%A1g%20Meg%C3%BAjul%C3%B3%20Energia%20Hasznos%C3%ADt%C3%A1si%20Cselekv%C3%A9si%20terve%202010_2020%20kiadv%C3%A1ny.pdf

³ http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/most_mar_tenyleg_visszavasaroltuk_az_eon_gazuzletagat.181901.html

<http://www.magyarhirlap.hu/az-allame-lett-az-eon-gazuzletaga>

⁴ <http://www.greenfo.hu/hirek/2012/03/13/viz-vilagforumok-marseille-ben>

<http://greenfo.hu/hirek/2011/10/28/novekvo-vizkockazat>

Talán a leglátványosabb, és a társadalom számára is a leginkább érzékelhető külső környezeti folyamatok közé tartozik az egyre gyakoribban jelentkező szélsőséges meteorológiai jelenségek, melyeket a **globális klímaváltozás** jelenségeként azonosítanak be. Ezek a **szélsőséges időjárási változások** sok esetben emberi életet követelnek, de a pusztítások során elszenvedett anyagi károk is egyre jelentősebbek. A hirtelen lehullott nagy csapadékmennyiség (gyakran pusztító jégesővel) villámárvizek (flash flood) vagy tornádók (hazánk esetében tubák) kialakulását okozhatja, melyek hazánkban is egyre gyakoribb jelenségeknek számít. A klímaváltozás folyamatának enyhülése ellen létrehozott kyotói egyezményhez, és az EU 2020 stratégiájához illeszkedve hazánk a Nemzeti Reform Program dokumentumban az üvegházhatású gázok a 2005-ös szinthez képesti kibocsájtásának legfeljebb 10%-os növekedését engedélyezi. Ezek a lépések súlyos kompromisszumokat és egyoldalúságokat tartalmaznak, és messze elégtelenek a tényleges klímafolyamati változások megindítására.

Az **egészséges, tiszta környezet** egyre fontosabbá válik az emberek számára, ezért mind az **életminőség** mind pedig a **környezetminőség javulása** (vagy nem romlása) általános célként fogalmazódik meg nem csak a saját, hanem a gyermekeink és unokáink érdekében is. Közös feladatunk és felelősségünk, hogy a gazdasági növekedést, társadalmi jólétet és a környezet védelmét tudatos, összehangolt, fenntartható fejlődés eszméjét magunk előtt tartva alakítsuk.

Kiemelten fontos a magyar mezőgazdaság számára a **GMO-mentesség megőrzése**. Hazánkban 2006-ban létrehoztak egy GMO-mentes stratégiát, majd ezt követően a 2012. január 1-től életbe lépő hatályos új alaptörvény rögzíti, miszerint mindenkinek joga van a genetikailag módosított élőlényektől mentes, egészséges életkörnyezethez.⁵ Remélhetőleg ez az alaptörvény kellő hangsúllyal tud fellépni az óriási lobbytevékenységet és tőkét mozgósító, génmanipulált vetőmagokat előállító óriásvállalatokkal szemben.

Világszerte és Magyarországon is egyre nagyobb a **helyi termékek** iránti növekvő kereslet, illetve a helyi termékek vásárlása és felhasználása. Cél, hogy a termelési láncok rövidüljenek, illetve hogy a természetes alapanyagokból minőségi és egészséges élelmiszert állítsanak elő. Egyre több helyen válik fontossá az önellátás, önellátó gazdálkodások létrehozása, hiszen már napjainkban is egyre több veszély fenyegeti az élelmiszerbiztonságunkat. A tudományosnak nevezett élelmiszerelőállítás egyik leggyakoribb adalékanyaga a szójalecitin (gyártott élelmiszereinknek mintegy 80%-a tartalmazza), amelynek legnagyobb exportálója az Egyesült Államok és Brazília - szinte kizárólag génmódosított szójaalapanyagból. Látható, hogy a magyarországi GMO-tiltás ellenére is közvetett módon megjelennek a génmódosított termények táplálkozásunkban. Ezek egészségügyi hatásai kiszámíthatatlanok.

⁵ <http://gmo.kormany.hu/hazai-szabalyozas>

Nyugat-Dunántúl fejlődését meghatározó világgazdasági folyamatok:

A világgazdasági folyamatokat tekintve megállapítható, hogy **Európa szerepe a globális világgazdasági termelésben csökkenő tendenciát mutat**, mely elsősorban a 2000-es évek második felében kirobbantott gazdasági válságnak köszönhető. A válság elhúzódása számos európai ország esetében gazdasági visszaesést vagy stagnálást (pl. Görögország, Ciprus), illetve soha nem látott munkanélküliségi szintet (Spanyolország) hozott. Jelenleg nem kizárható a válság kiterjedése a nyugat-európai magterületek felé egyrészt az állandósuló recesszió révén, másrészt azért, hogy a már finanszírozási csapdába került országok és a bennük működő nemzetközi bankok remélt megmentése során az Euro-magterület országainak, így elsősorban Németországnak is megrendülhet a finanszírozási pozíciója. (Amiként Németország egykor a II. világháború után azért nyerte vissza önrendelkezését, hogy vállalta a Szén- és Acélközösségbe való belépését, úgy 1989-ben az újraegyesülés jóváhagyása a német márka feladásához, az Euro bevezetéséhez kötődött, amelynek feltételei aztán az 1992 évi Maastricht-i Szerződésben kerültek részletes kidolgozásra.) Ez az európai pénzügyi válsághelyzet alapvető befolyással lehet Magyarország és Nyugat-Dunántúl 2014-2020 közötti gazdasági feltételeire is.

A gazdasági térszerkezet változása napjainkban is érezhető. A munkaerőigényes (feldolgozóipar) kapacitások átrendeződése a fejlődő országok földrészére összpontosul elsősorban (Kína, India, Távol-keleti országok), míg a magasan képzett munkaerőt igénylő gazdasági ágazatok (IT, IKT eszközök fejlesztése) az európai és az észak-amerikai területekre koncentrálnak. Európán belül is érezhető ez a kettőség, Kelet- és Közép-Európa elsősorban a feldolgozóipari tevékenységek figyelhetők meg, míg a nyugat-európai területek esetében főként az innovatív megoldásokat, magas képzettséget igénylő ágazatok telepednek le. A munkabérek különbségeiből adódó versenyhátrányokat a munkaerő minőségével, kvalitásával lehet kiküszöbölni, így alkalmazkodva a gazdasági térszerkezet változásához.

A gazdaság mennyiségi növekedése ma innovációvezérelt, ezért a mai értelemben vett korszerű gazdasági központok az európai gazdasági térszerkezetben a nagyvárosok, és annak agglomerációjában jönnek létre. A minőségi oktatásnak köszönhetően ezek a városok K+F központként is szolgálnak, mely az innovatív gazdaság alapvető pillére. Fontos, hogy ezeken a területeken jól működő, hatékony és innovatív klaszterek, hálózatok alakultak ki, melyek egymással versenyeznek, de egyben kooperálnak is, mindemellett fejlett szolgáltatások (kereskedelem, pénzügyi, tanácsadói) is elérhetőek. Hazánkban talán két ilyen klasszikus centrumot lehet megnevezni: Budapest és agglomerációja, illetve Győr és térsége.

A gazdasági válság bebizonyította, hogy **a magyar gazdasági élet kitett a globális gazdasági folyamatok hatásainak.** Ezek főleg multinacionális nagyvállalatok

bezárásaihoz, megszűnéseihez, létszámleépítéseihez vezettek, melyek gyakran egy település, város vagy egy egész térség életére rendkívül negatív hatással volt. A zalaegerszegi Flextronics üzem (mely a város legnagyobb foglalkoztatója) összesen majdnem 2000 fős leépítést hajtott végre, mely számos gazdasági folyamatra negatív hatást gyakorolt (belső fizetőképes kereslet csökkenése, helyiadó-bevételek, szociális támogatások és problémák stb.).⁶

Ahogy azt már említettük, a Közép-kelet európai térségben a **feldolgozóipari és járműipari** (autóipari) beruházások jelentős hatásokat gyakoroltak **Nyugat-Dunántúl** gazdasági életére. Győr és térségében az Audi létesítményének köszönhetően óriási növekedés ment végbe, illetve a gyárat kiszolgáló elsődleges és másodlagos hazai beszállítói KKV hálózat is megerősödött. Győr és térsége kiválóan teljesít gazdasági mutatókban, az ország egyik legdinamikusabban fejlődő térsége, ahol az egyetem és a vállalkozások közti kooperációnak is köszönhetően a megfelelő K+F és humán erőforrás kapacitás is rendelkezésre áll. Szintén hasonló folyamatokat várnak a Szentgotthárd- Szombathely- Zalaegerszeg térségben formálódó Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ létrejöttétől is.

Ez a specializált gazdasági központi szerep azonban számos problémát is rejthet, mert a gazdasági szereplők kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek egy-két iparágnak. Leglátványosabb példája ennek az amerikai Detroit városa, mely az elmúlt 10 évben óriási hanyatláson ment keresztül. Az autóipar (egykori) központjaként funkcionáló városban az autógyárak bezártak, a hitelválság és a munkanélküliség miatt pedig százezrével hagyták el a várost (10 év alatt a majdnem 2 milliós lakosságszám 700 ezer főre csökkent). A sok évig tartó „dinamikus leépülés” 2013 márciusában a pénzügyi szükségállapot kihirdetéséhez vezetett.⁷ Az autóipari és járműgyártási értékesítések európai mélyponton vannak, és talán ennek is köszönhetően elmarad a Mercedes-gyár kecskeméti bővítése. Fontos a megfelelő hangsúly, a megfelelő partnerségek kialakítása, **a belső erőforrások mozgósítása**, hogy a régió gazdasági cselekvő- és mozgásképességét biztosítani tudja.

A hazai KKV vállalatok IKT eszközökhöz való szélesebb körű hozzáférése fontos célként jelenik meg, ugyanis ezek az eszközök segíthetik a vállalkozások innovatívabb, hatékonyabb, termelékenyebb működését. Ezek a beruházások elsősorban az elektronikai iparban érdekelt hazai KKV hálózatra lehetnek jótékony hatással.

A 2000-es évek elején alakultak meg az ország első **klaszterei**, melyben a Nyugat-dunántúli Pannon Autóipari Klaszter úttörőnek számított, így létrehozva a régió és az ország első klaszterét (2000. decembere). Azóta a klaszterek száma országos és régiós szinten is jelentősen növekedett, azonban a működési hatékonyság tekintetében néhány klaszter még nem fejlődött ki megfelelően. Fontos, hogy ezeket

⁶ <http://www.bitport.hu/trendek/negy-szamjegyu-elbocsatas-a-zalai-flextronicsnal>

⁷ <http://index.hu/nagykep/2013/03/18/detroit/>

a **gazdasági együttműködések, hálózatokat mentorálni, koordinálni kell a** klaszter fenntarthatósága, valamint a hatékony és sikeres **érdekében**.

Magyarország világgazdasági helyzetét kedvezően befolyásoló döntés született 2013 májusában, ugyanis **Magyarország kikerült a 9 éve indított túlzott defficiteljárás alól**, melynek várható hatásairól megoszlanak a vélemények. A kormány szerint a külföldi tőkebefektetések ismét jelentősebb mértékben áramolhatnak az országba, de egyes szakértők szerint épp a túlzott defficiteljárás megszüntetése érdekében létrehozott (és továbbra is működtetett) intézkedések nehezítik a további gazdasági fellendülést.

A 2000-es évek második felének gazdasági válsága, illetve az Európai Unió programok kivitelezése érdekében felvett hitelek a nyugat-dunántúli települések közül (különösen a városokat) sokat adósságba döntött. Ezek az eladósodások gyakran svájci frank alapon történtek, akárcsak a magánszemélyek esetén. 2012 végén azonban a Magyar Kormány bejelentette, hogy több lépcsőben, és településkategóriánként különböző mértékben, de **átvállalja a települések adósságállományának nagy részét**. Ez az intézkedés főleg az eladósodott kistelepülések számára jelent nagy segítséget, a közép- és nagyvárosok esetében - érthető okokból - gyakran ez „csak” az adósságállomány egy részének törlesztéséül szolgál.⁸

A hazai gazdaságfejlesztést a Nemzeti Fejlesztés 2020 stratégiai fontosságú prioritásának számít, így **az Európai Unió által biztosított fejlesztési források mintegy 60%-át a gazdaságfejlesztésre fordítanák a 2014-2020 közötti időszakban**.

A hazai fejlesztések nem kizárólagosan korlátozódnak közvetlenül az ország területére, hanem **egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a különböző határon átnyúló együttműködések** (kétoldalú ETE programok), **nemzetközi együttműködések** (transznacionális és inerregionális ETE programok), illetve más, **nagyterségi együttműködések** (EGTC-k, vagy pl. Centrope). Hazánkban a határon átnyúló programok már az 1990-es évek második felében elkezdődtek (korábban CBC projektek), azonban - az Eurégiók után - az Európai Területi Társulások (EGTC-k) még csak most kezdtek kialakulni, megerősödni. A régióban jelenleg 3 EGTC társulás van bejegyezve,⁹ de számos EGTC kezdeményezés még kialakulóban van (pl. az osztrák-magyar-szlovén hármashatár vidékén).

Az elmúlt években a jelentős méretűre duzzadt állami adósságszolgálatokat követően a hazai fejlesztéspolitika eljutott arra a szintre, hogy - Európában szinte egyedülállóként - **az EU-s támogatásokon kívül nincs más fejlesztéspolitikát finanszírozó pénzügyi forrás**, így jelentős mértékben ki vagyunk szolgáltatva az

⁸ <http://mno.hu/belfold/orban-bejelentette-hogyan-rendezi-az-onkormanyzatok-adossagallomanyat-1113995>

⁹ http://egtc.kormany.hu/download/f/e5/50000/Magyar_EGTC_2012%20nov.png

Unió által megszabott feltételeknek, eljárásrendeknek (2009 és 2011 közt az összes közberuházás 98%-a részben vagy teljesen EU-s forrásból jöhetett létre).

Nyugat-Dunántúl fejlődését meghatározó társadalmi világfolyamatok:

Földünk demográfiai folyamatai földrészenként óriási különbségeket mutatnak, de globálisan tekintve kijelenthető, hogy **a népesség növekedése** folyamatos, előrejelzések szerint 2050-re körülbelül 9 milliárd ember fog élni bolygónkon.

(Ezek az előrejelzések ugyanakkor nem számolnak pl. klímaváltozások, háborúk és más időközben előfordulható, az emberiség sorsát döntően fordító események lehetőségével. Lineáris statisztikai megközelítésük azon a nehezen tartható feltételezésen alapul, hogy a jövő nem más, mint a múlt változás nélküli meghosszabbítása.)

Ugyanezen statisztikai alapú becslések nyomán **Európa, és Magyarország lakosságának folyamatos csökkenését** várják a következő 20 évben. A demográfiai mutatók alapján egyes szakértők már-már drámai, demográfiai katasztrófától tartanak, mely Magyarországot az átlagnál is súlyosabban érintheti. A folyamatosan csökkenő lakosság, a gazdaságilag inaktív korú lakosság részarányának növekedése (mely az ország gazdasági versenyképességét csökkentheti és gazdasági fenntarthatóságát nehezítheti), a házasságkötések számának csökkenése, a válások számának növekedése mind-mind olyan probléma, melyek előidézhetik a már említett demográfiai csökkenést.¹⁰ Magyarország lakosságszáma 2030-ra becslések szerint 9 millió főre, 2050-re 8 millió főre is lecsökkenhet.¹¹ Ezek a demográfiai folyamatok a Nyugat-Dunántúl településszerkezetére is jelentős hatással lehetnek, hiszen aprófalvas szerkezettel bír (kiváltképp Vas és Zala megye egyes térségei). Ezek a települések drasztikusan elöregedhetnek, a gazdaságilag aktív népesség elvándorolhat, ami idővel az aprófalvak és a vidéki térségek elnéptelenedéséhez is vezethet. A Nemzeti Fejlesztés 2020 fejlesztési koncepciója épp ezen folyamatokat enyhítve célként tűzi ki a népesedési folyamatok fordulatát, illetve a vidéki térségek életképesség fejlesztését, mely érdekében a kistelepüléseken működő vállalkozásokra és a térségi együttműködésekre kiemelt figyelmet javasol fordítani.

A magyar társadalom mobilis mivoltát az elmúlt 10 évben bebizonyította, pontosabban száz év múltán újra bebizonyította, főleg a **fiatal, jól képzett, gazdaságilag aktív korú lakosság** jóvoltából: rengeteg magyar indult útra, és keresett munkát külföldön a jobb megélhetés reményében. Az **elszívás** elsősorban Ausztria, azonban egyre több esetben a nyugati nagyvárosok felé irányul (London, mint az 5. legnépesebb magyar város¹²). Ez a negatív irányú migráció súlyos gondokat is okozhat: az országból regisztráltan elvándorlók száma az utóbbi

¹⁰ http://nol.hu/kritika/20120605-provokativ_gondolatok_a_demografiai_krizisrol_mint_legfontosabb_sorskerdesrol

¹¹ A hosszú távú statisztikai alapú megközelítés súlyos korlátaira mutat rá a halálozások számának idei első negyedéves csökkenése, amely trendfordításhoz közeli helyzethez vezetett Magyarországon (2012-ben 2,6%-kal több gyermek született, mint az azt megelőző évben)

¹² http://hvg.hu/nagyitas/20130204_London_az_otodik_legnagyobb_magyar_varos

években megduplázódott, és minden 7. fiatal magyar készül arra, hogy legalább egy időre elhagyja Magyarországot.¹³ Nyugat-Dunántúl (kiváltképp Győr-Moson-Sopron megye) helyzete azonban kettős: amellett, hogy sokan vándorolnak el, pozitív migrációs különbséggel rendelkeznek (különösen a határmenti Győr-Moson-Sopron megyei településeken –Sopron, Mosonmagyaróvár, Rajka, Győr-). Ez elsősorban az ország keleti, alföldi területeinek a régióba áramló munkaerejének köszönhető, akik az itt található jobb életkörülmények és egy esetleges ausztriai munkavállalás reményében telepednek le. Győr térségében pedig kifejezetten a győri munkavállalás is megjelenik, mint letelepedési motiváció.

Az **oktatási rendszer** napjainkban is **átalakulóban van**, melynek célja, hogy a **szakképzés és a felsőoktatás átalakításával** javuljon az oktatás színvonala, illetve hogy jobban tudjon igazodni az oktatás a munkaerőpiac keresleti oldala felé. Ezért az államilag támogatott egyetemi keretszámok lényegesen csökkentek, mely az egyetemisták körében a lemorzsolódást arányát próbálja enyhíteni, illetve az államilag támogatott egyetemisták körében a hallgatói szerződés aláírásával próbálják enyhíteni az elvándorlási folyamatokat, és a fiatal értelmiség hazai munkavállalását ösztönözni.¹⁴

Az **egészséges életmódra** való, személyes törekvések növekedése azt eredményezheti, hogy **a szabadidő eltöltésének egyre népszerűbb formája lehet az aktív- és gyógyturizmus**. Nyugat-Dunántúl ebből a szempontból előnyös helyi és helyzeti energiákkal bír, hiszen rengeteg wellness- és gyógyfürdő érhető el (infrastrukturális kiépítettséggel), szinte minden feltétel adott a gyógyturizmus előretöréséhez. A színvonalas szolgáltatások kialakítása és folyamatos fejlesztése, illetve a szolgáltatók szoros együttműködése nagy jelentőséggel fog bírni a turizmus szereplői között.

Az **emberiség egészségügyi állapotáról** elmondható, hogy az ún. **civilizációs betegségek** miatt egyre több elhalálozás történik világszerte. Civilizációs betegségeink a dohányzásból, a túlsúlyból, az egészségtelen táplálkozásból eredeztethető, melyek szív- és érrendszeri megbetegedésekhez, tüdőbetegségekhez, cukorbetegséghez, és daganatos megbetegedésekhez is vezethetnek (csak hogy a legjelentősebbeket említsük). A régió lakossága körében is főleg ezek a folyamatok figyelhetőek meg: a magas vérnyomás okozta megbetegedések Vas megyében 10 év alatt megkétszereződtek (KSH, OSAP); az asztmás megbetegedések és a cukorbetegség száma rohamos mértékben nőtt; illetve **a daganatos megbetegedésekkel** kapcsolatos orvoshoz fordulás aránya a KSH OSAP adatgyűjtése alapján 2001 és 2009 között Zala megyében majdnem megduplázódott. A Nemzeti Fejlesztés 2020 hosszú távú célként fogalmazza meg az egészséges társadalom elérését, de a mai trendek alapján is egyre inkább érezhető az egészséges életmód érdekében létrejövő programok, ösztönzők, és az emberek

¹³ a CV&More online foglalkoztatási portál adatai szerint

¹⁴ http://index.hu/belfold/2013/04/12/vegleges_a_roghoz_kotes/

számára is egyre fontosabbá válik a saját és családjuk egészségi állapota, az egészséges étkezés kialakítása.

Végső soron ugyanakkor gyógyulást csak a társadalmi rend egészséges, azaz a valóságnak megfelelő differenciált megszervezése hozhat. Ez feltételezi az emberről, és az emberi társadalomról való tudatunk átalakulását, metamorfózisát.

*

Az **Európai Unió tagállamainak folyamatos bővülése** eredményeképp **Horvátország** 2013. július 1-től tagállami szintre lép, mely a horvát és a magyar kapcsolatoknak új dimenziót adhat. A **Balkán térség** országainak további csatlakozása Magyarország biztonságpolitikai helyzetét nagyban javíthatná, illetve a **gazdasági és kulturális kapcsolatok megélénküléséhez** vezethetne. Ugyanakkor, a Balkánon folyamatosan számolni kell azoknak az 1990-91-ben megindított folyamatoknak esetleges folytatásával, amelyek leírása elsősorban az amerikai külügyi kormányzat legfontosabb think-tank-jének, a Foreign Policy c. lap alapítójának, Samuel Huntingtonnak a munkájában került nyilvánosságra.¹⁵ Az e stratégiában feltárt közép-európai érzékeny területek közül 21 év után még Belorusszia, Ukrajna, Románia és a Vajdaság területét kerülte el eddig a nemzetiségi és az azzal gyakran fedésben lévő vallási és nyelvi alapú szegregációt követő külön államokra szakítás. Ez a folyamat különös felelősséget és lehetőséget ad Magyarországnak és benne a Horvátországgal is határos Nyugat-Dunántúlnak Közép-Európa, és benne a Balkán jövőjének alakításában.

Az európai politikai életben egyre gyakrabban hangzik el az **Európai Egyesült Államok** kifejezés, mely látszólag a gazdasági válság kirobbanását követő banki és állami válságok kapcsán erősödött fel. A valóságban ez az Európai Unió megalakulása előtti eredeti célkitűzés volt. Éppen 66 éve, 1947 márciusában, Richard Coudenhove Kalergi – az „USE” 1923 óta tevékeny korifeusa – felhívására, Fulbright szenátor betérjesztésére már az Amerikai Egyesült Államok kongresszusa és szenátusa is a következő határozatot hozta: „A kongresszus/ A szenátus támogatja az Egyesült Nemzetek Szervezetének kereteiben létrejövő Európai Egyesült Államok létrehozását.”¹⁶ Ez a már évtizedekkel ezelőtt megnyilvánult törekvés, évtizednyi viták és elhallgatás után az elmúlt évben újra érzékelhetően, mint reális célkitűzés lépett a nyilvánosság elé:

Tavaly, 2012-ben első lépésként megegyezés kötött az európai bankfelügyelet létrehozásáról, így 2014-re akár létrejöhet az euroövezet bankuniója.¹⁷ A közös, nagy föderációs terv, azaz a politikai unió első két lépésének alapköveit lerakták, kérdés,

¹⁵ Samuel Huntington: The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, New York, Simon&Schuster, 1996 / A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása

¹⁶ Richard Coudenhove Kalergi: Eine Idee erobert Europa, Meine Lebenserinnerungen, Wien-München-Basel, 1958

¹⁷ http://index.hu/kulfold/2012/12/14/erjen-e_frankfurtig_az_otp_poraza/

hogy kik és milyen feltételekkel fognak tudni és akarni csatlakozni az egyesülni tervezett államokhoz. Viviane Reading, az Európai Bizottság alelnöke szerint 2019-re már kialakulhat a közös gazdasági és politikai integrációja az eurotagállamok között¹⁸ Az általa közölt tervezett mérföld-kövek az alábbiak: 2015: az EU alapszerződés tervezett módosítására tervezett konvenció, 2016: az EU alapszerződés tervezett módosítása, 2017-2018: az EU alapszerződés tervezett ratifikációja, 2019: az új EU alapszerződés tervezett hatályba lépése. *Azaz létezik és hat ez a szándék.* Meghatározó lehet a 2014-2020-as időszakban egész Magyarország és Nyugat-Dunántúl közpolitikai és EU támogatási viszonyainak középtávú alakulására – főleg a következő tervezési időszak második felében, 2017-2020 közöttk.¹⁹ Nyugat-Dunántúl szempontjából fontos megállapítanunk, hogy az újkori Ausztria, megalakulásától fogva eminensen érdekelt ennek a létrehozásában, 1923-ban Richard Coudenhove Kalergi az osztrák kormány részéről a Burgban rendelkezésre bocsájtott irodákban kezdhette meg az ún. Páneurópai mozgalom szervezését, az európai nemzetek valóságának helyébe az egyetlen európai nemzet ideológiájának a terjesztését. Ez a kezdeményezés a forrása a mai európai központosító törekvésnek is. Felmerül a kérdés, hogy az Európai Egyesült Államok modellváltozatokban szereplő lehetséges makro-regionális szerepkörök körüli egyeztetések nem kizárható megerősödése milyen hatással fog lenni a magyar-osztrák határon átnyúló együttműködési program viszonyaira - Bécs térségének és a mai Ausztriai politikának az egyetlen igazán erős térségi társ-országának, Magyarországnak és Budapestnek európai szintű együttműködésére vagy versengésére? .

¹⁸ <http://www.magyarhirlap.hu/eu/megalakulhat-az-europai-egyesult-allamok>

¹⁹ <http://derstandard.at/1369362296023/Reding-an-Orban-Die-Verfassung-ist-kein-Spielzeug>

Nyugat-Dunántúl fejlődésére hatással lévő tudati folyamatok

Az elmúlt években megfigyelhető, hogy az európai népek lelkiismerete megszólalt. Írek, skótok, flamandok, katalánok és mások új erővel lépnek fel az el-nép-telenítő egyesítési impulzusokkal szemben. Ez nem kell, hogy feltétlenül szakadásokhoz, vagy kívülről levezényelt szakításokhoz vezessen, mint 93 éve a Nagy Trinanon Kastélyban, ugyanakkor az emberi tudatban megjelenő nép-jelleg kiköveteli és az adott népre jellemző, nagyon változatos módon kiküzd, hogy a népet érintő társadalmi, közéleti kérdésekben sajátosságait figyelembe vegyék. Ezt az utat töri ma a magyarság Európában, és ez az út hozhat előrelépést a cigányság Közép-Európai sorsában is.

Az elmúlt években egyre-másra merülnek fel olyan világesemények, olyan történések Európa, az európai népek, a magyarság, kisebb közösségek és egyes emberek sorsában is, ahol az évtizedes evidenciák, a biztosnak vélt egzisztenciák, a megkérdőjelezhetetlen meggyőződések megremegnek, megrázkódnak és ledőlnek. Majd a nagy munkában újra elértek ismét megremegnek... Tartósan biztos pont a külvilágban már egyre kevésbé található, tulajdonképpen nem is található. (Ehhez képest az EU hét éves tervezési rutin-gyakorlata lényegileg megismétli a hét illetve tizennégy évvel ezelőtti tervezési gyakorlatot – az eltérés a korábbiakhoz képest apró, technikai jellegű – és egyáltalán nem veszi tekintetbe a *hétéves tervezhetetlenség* valóságát.)

2004 óta Nyugat-dunántúlon a rengeteg, EU programokhoz kötődő tapasztalat érlel ma elhatározásokat. Egy 1000 lelkes nyugat-dunántúli község feldolgozóipari cége az elmúlt 2 évben 2 milliárd forint beruházást valósított meg saját beuházási tartalékából – egyetlen cent uniós támogatás igénybevétele nélkül. A cég vezetése fenn kívánja tartani ezt a gyakorlatot, mert nem kívánja a vállalkozás gazdasági élet összefüggéseibe való egészséges beágyazottságát, ahogy fogalmazott, a gazdasági élettől teljesen idegen bürokratikus (mert kiszámíthatatlan, személytelen, eljárás- és nem célvezérelt) feltételrendszerrel függővé tenni. Ilyen vagy egészen más átlátás és következetes bátorság (még hogyha vannak akik szemében ez örökségnek tűnik is) sokakban megszületett éppen a 2004-2013 évi tapasztalatok okán is, és nem egy esetben kimondásra is kerül, a döntéseknél többeknél döntő súllyal kerül a latba. Nem mindenkinél ilyen következményekkel, mint a példában említett vállalkozásnál. Vannak olyan szervezetek, amelyek egész létüket és alapításuk értelmét az EU programok *kihasználásában* látják. Profi pályázók, mindenre lőnek, ami felrepül. Kiváló üzleti bevételi lehetőséget látnak benne. Létük egy nagy EU-projekt-felhő kusza szövevénye. Vannak persze sokan, akik mostanra kitapasztalták, hogy mire igen és mire nem, hogy milyen szervezeti, pénzügyi és emberi következményekkel jár egy ilyen vállalat, és tudatosan vállalnak valamely projektet vagy állnak el tőle. Idővel megtapsztalják a szervezetek, hogy a bármily vonzó fejlesztések egy

részének megvalósulásakor a fenntartási plusz-terhekkkel olyan terhet vesznek a nyakukban nem ritkán évtizedekre, amelynek viselése súlyosan kihat szervezetük vagy településük más lehetőségeire is. *Kimondhatjuk, így vagy úgy, ártatlan várakozás és ideológiai vagy pénzügyi illúziók helyett mostanra már tapasztalat és átlátás az alapja a most formálódó támogatási időszak fejlesztési javaslatainak, az EU programokhoz való viszonyulásnak.*

Az 1996 óta nyugat-dunántúli és tágabb nyugat-pannon együttműködésben az együttműködő emberekben, egészen gyakorlatias tapasztalataik nyomán nyíladozni kezd egyfajta *táj-tudatosság*. Ezt még bizonyára csak nagyon kevesen tudnák pontosan megnevezni, mégis felismerhetően jelen van már az éppen a tapasztalatokból fakadó sejtés:

Nyugat, észak-nyugat az, ahol a *„táj igazi jellege a humanizált természet”*. *„Nyugat a kultiváltságról azonnal felismerhető.”* *„Itt ahol nincs teremtő civilizáció, mindössze kultiváltság, a színvonal nem magas és finom, de viszont már sem a föld, sem a táj, sem az ember, nem természetes.”* *„Ez a kör arcával nyugatnak, Párizs felé fordul, ahonnan a rendet a német köröktől többszörösen megszűrve kapja. A nyugati kastélyok parkjainak mintája Schönbrunn, de Schönbrunn mintája Versailles.”* *„Ha az ember kelet felől közeledik, a különbség még sokkal észrevehetőbb. Mintha az ázsiai síkságról az ember egyszerre pfalzi kertbe lépne.”* *„Mindig újabb és újabb termelési lehetőségek nyílnak meg”*. *”A történeti alakok közül a nyugati géniuszt töményen Széchenyi István jelenti. Széchenyi nem akart mást mint a Nyugatot az egész országra kiterjeszteni, az intenzív kultiváltságot megteremteni, hogy a nyugati polgárosultságba az egész magyarságot beolvassza. Gondolataiért ezért lelkesedtek olyan sokan és ezért ellenkeztek vele olyan sokan.”* *A kérdés, hogy van-e még itt nyugaton nép, vagy csak egyfajta szociális életszövevény. A kultiváltság eltörölt minden mítoszt és legendát és helyébe a történetet tette. Ez pedig nem szájról szájra jár, hanem megírják és iskolában tanítják. A történet a mítosznál erőtlenebb. Nyugaton nincs vallás csak transzcendencia. Kultiválnak lenni annyi, mint az elemi világgal a kapcsolatot elveszíteni. Semmi sem jellegzetesebb, mint a sötétség elvesztése, vagyis a kivilágított éjszaka. Sok ember meghal anélkül, hogy egyszer is látta volna a csillagos eget. A virág a botanikus dolga, az ég a csillagászé. Nincsenek istenek csak tények, nincs mítosz, csak tudomány, nincs mágia, csak technika, nincs teremtés, csak munka.”*

Bármilyen furcsán hangozhat, hogy a fejlesztési programok végrehajtása során lassan megmutatkozik, mégis így van, fokozatosan nyilvánvalóvá válik az is, hogy *„a délnyugati sarak legközelebbi rokona nem Somogy, hanem a Provence és Isztria és Dalmácia, és közelebb áll Attikához, mint Győrhöz, vagy Fejérhez. Somlótól délre a táj északnak háttal áll, arccal a tenger és Róma felé. Kemenesalja fővárosa nem Budapest, hanem Athén. Odatartozik, nem nyelvben, vagy vér szerint, hanem ennél fontosabb és lényegesebb rokonság, géniusza szerint.”* *„E táj sok olasz vidéknél déliesebb. Talán, mert a tenger messzebb van, a langyos párát és a szikrázó fényt jobban kell szeretnie. Mikor ezt a vidéket az északnyugati szél járja át és felhő*

takarja, megszőrkűl, és meg sem ismerni. Mikor aztán a nap kisűt, a fű zöldebb, a házak falai fehérebbek, az ég kékebb. Mint Somló szőlője, az űvegesen áttetsző opálos bogyó. A fény az embert is átsugározza, a dolgokba is belevilágít és a gyümölcs íze is világosabb. Délnyugat erről az oldottságról figyelhető fel.” „Ezen a földön minden problematika visszhangtalan. Pártviszály, sajtó, közlekedés, találmányok, közömbösek. A gazdaság itt familiáris és intim. A gazdálkodás kicsiny körökben folyik, mint ahogy itt minden köralakú s ahogy nyugaton minden merőlegesen emelkedő, vagy lejtő. A fontos a középpont. Várostalan, ipartalan vidék, nincs szüksége szervezésre. Az akarat megfeszűlése hiányzik, mintha minden csak érzékelés lenne.”

Hamvas Béla volt képes nem csak megtapasztalni, de leírni is ezeket az összefűggéseket az Őt génusz című munkájában, amelyben Magyarország öt nagy vidékének génuszát, azaz Magyarország öt nagy vidékének lényét jellemezte.

Ugy-e úgy tűnik, mintha a regionális helyzetelemzés statisztikáit, a törekvő intellektuális kategóriákat, a programértékelő tanulmányok keresett magyarázatait egészen új fényel ragyogná be, mintha élettel töltené meg ez a megközelítés? Talán azért, mert ez így is van.

Az elemzések például pontosan kimutatják, hogy észak-nyugaton vannak a legnagyobb vállalataink, Zala megyében pedig elsősorban a kis- és közép vállalkozások a gazdaság megtartói. Észak-nyugaton vannak nagy városaink dél-nyugaton pedig nagy területeken a várostalan aprófalvas térségeink. *Északnyugat hatalmas mennyiségben tud élni az EU-programok kizárólag nyugati, materiális racionális szervezési elveken megszerkesztett lehetőségeivel.* Dél-nyugat szervezetei kisebbek és kevésbé formalizáltak ahhoz, hogy ugyanolyan arányban részesűljenek ezekből a programokból. De amíg a fejlesztési programok jellege nem tudja felvenni a dél-nyugati génusznak jobban megfelelő támogatási módot, addig a dél-nyugat nem is lehet képes – egészsége súlyos torzulása nélkül – többet befogadni belőle. Elemzéseink a jelenségeket egy bizonyos körét pontosan leírják – magyarázatot is adunk rá persze, de valahol érezzük, hogy az adott magyarázatok még nem maguk az okok.

Egy vidék, egy város, egy szervezet génuszának tudományos és művészi megfigyelése kiterjesztheti ezeket az elemzéseket, és a valódi megértés lehetőségét hordozza. Éppen az olyan praktikus kérdésekben is, mint projektméret, eljárásrend, előfinanszírozás, célrendszer. Nevezhetnénk ezt a kiterjesztett megközelítést a fenntarthatóság zálogának is, de még sokkal inkább az életadó változások szükséges előfeltételének.

2. Fejlesztési alapelvek, összefüggések

A Magyarországon és az Európai Unióban bevett fejlesztési elveket itt nem ismételjük meg. A Nyugat-Dunántúli Régió 2007-2020 évi középtávú fejlesztési alapelvei a következők voltak (2006, 10.-11. oldal):

- Fenntartható fejlődés
- Esélyegyenlőség
- Információs társadalom
- Partnerség
- Nyitottság, megújulási készség, kezdeményező-készség
- Területi koordináció, szubszidiaritás
- Foglalkoztatás.

A fenti fejlesztési alapelvek mellett a következő fejlesztési alapelveket vettük figyelembe munkánk során:

A fejlődés-fogalom kiterjesztésének az elve

Azaz az egyes fejlesztési döntések, elhatározások meghozatalánál az adott vidék, táj, település, szervezet és ember lényéből fakadó fejlődési lépések felismerése és lehetővé tétele – akkor is, ha a „rendszerben” ez lehetetlennek tűnik.

Ez a kiterjesztett fejlődés-fogalom rávilágít arra is, hogy nem minden fejlesztésnek nevezett vagy akként nyilvántartott beavatkozás jelent fejlődést, sőt – ahogy ezt az elmúlt években megtapasztalhattuk – számos un. fejlesztés az adott térség hosszútávú fejlődésével szemben, azt lehúzva valósult meg akár magánforrásból, akár közösségi forrásból történt meg.

A fokozatosság elve

A fejlődésben a graduale, a fokozatosság elve, még pontosabban a megfelelő ritmusban megvalósuló fokozatos fejlődés az, amely egy térségben szervesülni képes, amely életképes.

Az ezt az elvet figyelembe nem vevő un. fejlesztésekről legkésőbb a beruházást vagy a program lezárását követő pár éven belül kiderül, hogy nem képes a kigondolt hatásra, nem képes a szervesülésre, hogy mesterséges lélegeztetéssel – kiegészítő működési támogatással, politikai figyelemmel, a méretnagyságból fakadó lobbierővel – tartható csak fenn; vagy pedig működésének forrásait olyan tevékenységekből szerzi, amelyek tényleges hatása ellentétes a fejlesztés megvalósulásának nyilvánosságra hozott céljaival.

A differenciált megközelítés elve.

Ma ugyanolyan tervezési módszertannal, egységes ún. fejlesztési eszköz-rendszerrel teszünk próbálkozást egymástól lényegileg elkülönülő társadalmi szférák fejlődésének a megsegítésére. Ez a 19. századi napóleoni egységállam egységesítő hatásának kiterjesztése mind a szellemi-kulturális életre, mind pedig a gazdasági életre. 1990 után Magyarország méltán volt büszke arra, hogy az államszocializmus minden társadalmi szférát uralni kívánó szervező-elve alól legalább részben ki tudta szabadítani a szellemi-kulturális életet egyrésztől, és a gazdasági életet másrésztől. Ma az egységesülni törekvő „európai-nemzetállamban” a forráshoz jutás feltételeként az kerül előírásra, hogy az állam készítse el és nyújtsa be minden társadalmi szféra nevében és „javára” az egységes fejlesztési tervét. Ugyanazzal a logikával terveződik ma a nevelésügy, egészségügy, szegényügy, azaz a szellemi és kulturális élet fejlődésének a támogatása, mint a gazdasági- és üzleti élet ún. fejlesztése, vagy az állampolgári egyenlőséget, a közrendet és honvédelmet szolgáló fejlesztések sora.

Ez nem teszi lehetővé, hogy ezek a társadalmi szférák a csak saját magukra jellemző sajátosságaiknak megfelelően egymástól eltérő elveken, egymást éppen az eltérő elvek mentén való kifejlődésük által kölcsönösen megtermékenyítve fejlődhessenek.

Az állami bürokratikus és egyenlősítő gyakorlat, bármilyen jogosult is védelmi, közrendet szolgáló és az állampolgári egyenlőséget biztosító területeken, azonnal lefojtó hatású lesz, ha kiterjed a kulturális és szellemi élet szféráira, és azonnal kezdeményezést megölő lesz, ha elfoglalja a gazdasági élet egészséges működésének a területét.

Természetesen ennek a szükségességére számos érv hozható, csak legtöbbször elfelejtődik, hogy azok a fogyatékoságok és egyensúlytalanságok, amelyek egyrésztől a szellemi-kulturális életben megfigyelhetők, másrésztől a gazdasági életben mára szinte dominánssá váltak, alapvetően a 19.-20. században fokozatosan mindenre kiterjedni kívánó államfelfogás következtében álltak elő. Ha többet adunk abból, ami egy szféra megbetegedését okozta, attól az nem hogy gyógyulni fog, hanem még betegbb lesz (ami esetlegesen újabb és újabb állami beavatkozási programok indokául szolgálhat majd – egy darabig).

A rendszer helyébe akkor állhat a rend, ha kellő számú emberben ébred fel az a tudatosság, amelyről az 1. pontban szóltunk, és azok a képességek, amelyről Nyugat-Dunántúl jövőképeben kerültek megfogalmazásra.

3. Nyugat-Dunántúl jövőképe

A helyzetelemzésben részletesen elemeztük a 2007-13 évi jövőkép elemeit. Ebből a rálátásból és a stratégiai tervezési műhelyek résztvevői impulzusainak figyelembe vételével, valamint a három megyei jövőképre is tekintettel, került megfogalmazásra Nyugat-Dunántúl jövőképe.

Nyugat-Dunántúl jövőképe:

„Nyugat-Dunántúl három megyéje természetadta különbségeiből kiindulva képessé válhat a kiegyensúlyozott fejlődésre, ahol az itt élő népek szellemi élete szabadon szárnyal, ahol az emberi találkozásokban megértéstelien vezetnek egymáshoz keletet nyugattal és északot déllel, és ahol a gazdasági élet mélyen beágyazódik az egész Földet átfogó világgazdaságba – azáltal, hogy mindezeknek a tudata hevíti az itt élők tetterejét és ébreszti felelősségét.”

Nyugat-Dunántúl:

- A természeti világokra társként tekint,
- Múltjának és sajátosságainak a megértésére törekedve ápolja és újíttja meg örökségét,
- A táj és az ember harmonikus együttműködéséből fakadó letelepülési rendjének megfelelő, méltó közszolgáltatási rendet alakít ki, és
- Törekszik a szellemi-kulturális élet, a politikai élet és a gazdasági élet egymástól eltérő, sajátos fejlődési törvényeinek és szükségleteinek feltárására, és ezek tudatában a harmonikus társadalmi élet lehetőségeinek a kialakítására.

4. A hosszú távú koncepcionális célok megújítása

4.1. A régió fejlesztésének fő irányai

Az alábbi fejlesztési irányok követése javasolt Nyugat-Dunántúl térségeiben:

- a környezet állapotának javítása;
- az egészséges gazdasági élet feltételeinek megerősítése;
- a társadalmi kohézió erősítése;
- az emberi fejlődés akadálymentesítése
- a területi szolidaritás és együttműködések bővítése.

Fő fejlesztési irányok

A fő fejlesztési irányoknál javasolt meghatározni a térségi sajátosságokból következő fejlesztési célokat. A térségi dimenziók a következők:

- Egész Nyugat-Dunántúlra kiterjedő célok;
- A három nyugat-dunántúli megyére kiterjedő célok;
- meghatározó nagyvárosokra és közvetlen agglomerációjukra (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) megfogalmazott fejlesztési sajátosságok;
- A nagyvárosokon kívüli kistérségekre vonatkozó fejlesztési irányok, ezen belül amennyiben lehetséges megkülönböztetve
 - a térségi központok és
 - a falvak, ezen belül az aprófalvak egyedi problémáinak kezelését.

Nyugat-Dunántúlon a különböző területi szinteknek az alábbi kihívásokkal kell szembe nézni. Nyugat-Dunántúl mindhárom megyéjében:

- A különböző térségeknek demográfiai helyzetük javítása mellett a saját gazdasági-társadalmi-földrajzi helyzetükhöz viszonyított, Géniuszuknak megfelelő életképes fejlesztése;
 - Az erőforrások fenntartható használatára építve a régióon belüli gazdasági, társadalmi kapcsolatok bővítésének ösztönzése;
 - A régió észak-déli térségei közti közlekedési kapcsolatok fejlesztése, valamint a tranzit-forgalom biztonságos és lehetőleg kevésbé környezetszennyező megoldásokkal történő levezetése;
 - A vidéki térségekben és különösen az aprófalvas területeken élők életésélyeinek javítása, a lakosság csökkenésének, öregedési tendenciájának megállítása és megfordítása;
 - A jelentős természeti értékek megőrzése és a fejlesztésekkor a természetes területek lehetőség szerinti legkisebb igénybevétele, a táji, kulturális értékek megőrzése.
- A nagyvárosokban:
 - Regionális és megyei szintű kulturális és közszolgáltatások megfelelő színvonalon való működtetése és az igénybevételt figyelembe vevő megosztása, valamint bizonyos területeken (pl. egészségügy) a szolgáltatások specializációja a magasabb minőségű szolgáltatások nyújtása érdekében;
 - A gazdasági modernizálás alapjaként a kutatás-fejlesztési tevékenységek bővítése, a tudás-, innováció-transzfer szerepük kialakítása, mely során Győr országosan is kiemelkedő szerepet játszik.
 - Funkcionális, egymást kiegészítő együttműködések kialakítása a városok között;
 - A nemzetközi és hazai nagytérségi közlekedési hálózatokhoz való kapcsolódás biztosítása;
 - A városokban a motorizált közlekedés bővüléséből és új fejlődő településrészek növekvő közlekedési terheléséből következő közlekedési kihívások kezelése;
 - Az agglomeráció bővülő lakossága okozta növekvő közlekedési, környezeti terhelés problémáinak kezelése, valamint közszolgáltatásban jelentkező ellátási hiányosságok kezelése;
 - Kisvárosi kistérségekben:
 - Hátrányos helyzetű vidéki jellegű térségek (pl. kapuvári, csornai, tétai, pannonhalmi, őrszentpéteri (Őrség), vasvári (Hegyhát), celldömölki, lenti, letenyei, zalaszentgróti és a nagykanizsai térség déli részének (Mura mente)) felzárkóztatása, így a foglalkoztatási- és a népességmegtartó-képességük ösztönzése;

- A régió funkcionális városhiányos térségeiben a központi településeknek városi funkciókra és a térsége ellátására történő fejlesztésének a további támogatása (pl. Pacsa, Óriszentpéter, Zalalövő, Zalakaros, Tét), emellett a járásközpontok térségszervező és szolgáltató funkcióinak erősítése;
- A térség-központi települések vonzó gazdasági környezetének megteremtése a munkahelyteremtés, vállalkozások indításának ösztönzése érdekében;
- Elfogadható minőségű közszolgáltatások elérhetőségének és jó szervezethezességének biztosítása a járások egészében;
- Az aprófalvak magas színvonalú lakó-, üdülőfunkcióinak biztosítása, jó környezeti állapotának megőrzése, helyi kulturális értékek ápolása, a közösségi feladatok ellátásába való integrálása, illetve lehetőség szerint a helyi erőforrásokon alapuló foglalkoztatás bővítése;
- Az egész vidékek jellegét meghatározó sajátos kultúrák fenntartása, ápolása.

4.2. Hosszú távú, koncepcionális célok

A koncepcionális célok közül meghatározó, hogy a régió a természeti, táji, kulturális értékeinek megőrzésével és ezzel együtt a helyi, térségi identitást erősítve fejlődjön. A régió fejlődésének kulcseleme egy egészséges, megújulni képes társadalom megteremtése. Ez különösen nagy kihívás a városhiányos térségekben, az aprófalvas településeken, ahol a végső elszegényesedés, az elnéptelenedés és a fizikai lepusztulás fenyeget. A gazdaság fejlődéséhez szükséges a régió gazdaságának tudásalapú fejlesztése, a meghatározó gazdasági ágazatokban nemzetközileg versenyképes termelési, szolgáltatási szint elérése. Sikeres gazdaság feltétele, mint meghatározó helyi adottság, a jól és megfelelően képzett munkaerő biztosítása, amihez elengedhetetlen az alap- és szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás hatékonyságának javítása. A régió belső erőforrásaira való építkezés eredményessége csak a belső együttműködések bővítése, a régió nagyvárosait ellátási körzetükkel, egymással és a nemzetközi fő közlekedési útvonalakba összekötő közlekedési hálózat fejlesztése nyomán teljesebben ki. A fejlesztéseknél figyelembe kell venni, hogy a jövőben az országhatároknak nem elválasztó, hanem a természetes vonzáskörzeteket visszaállító, összekötő szerepük lesz, miközben egyre nagyobb verseny folyik majd a jól képzett, megfelelő képességű és hatékonyan dolgozó munkavállalókért.

1. Környezeti értékek, kulturális örökség megőrzése

Az alábbiakban a környezeti értékeket, kulturális örökség megőrzést közvetlenül szolgáló fejlesztési célok jelennek meg.

- Környezeti állapot védelme
 - Levegő, zajvédelem
 - Közlekedés levegőszennyezési, zajkárosító hatásainak csökkentése különösen a nagyvárosok központjaiban;
 - A közforgalmú közösségi közlekedés előtérbe helyezése és priorizált támogatása az egyéni közlekedéssel szemben;
 - A vasúti, vízi szállítás részarányának növelése a közlekedési munkamegosztásban, a vasúti, vízi áruszállítást lehetővé tevő multimodális logisztikai központok kialakítása;
 - Városok zöldfelületeink megőrzése, növelése;
 - A külterületeken az utak mentén és a gyenge minőségű szántó területeken gazdasági, természet- vagy tájvédelmi célú erdősítés.
 - Vízvédelem

- Szennyvízgyűjtő és szennyvízkezelő fejlesztések folytatása csökkentve ezáltal a pontszerű felszíni és felszín alatti vízszennyezéseket;
 - Azokban az esetekben, ahol nem nyílik lehetőség szennyvízkezelési agglomerációra történő csatlakozásra, a kijelölt agglomeráció fejlesztésének gazdasági és törvényileg is meghatározott feltételeinek nem teljesülése miatt, ott az önálló művi szennyvíztisztító telep kialakításán túl további alternatív műszaki megoldást jelenthet az adott település szennyvízkezelésének megoldására az egyedi szennyvízkezelési kisberendezések alkalmazása, illetve a helyi szinten fenntarthatóan megvalósítható természetközeli szennyvíz-kezelés;
 - Mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező tevékenységeinek csökkentése;
 - Átfogó vízgazdálkodás kialakítása a klímaváltozás miatt várható erősödő csapadék intenzitás és a csapadék egyre egyenlőtlenebb eloszlásának kezelésére. A víz gyors levezetése helyett a víz ésszerű megtartására és ökológiai szempontú hasznosítására kell törekedni. Ennek része lehet a korábban „rendezett” vízfolyások revitalizációja is.
 - A Balaton és a Fertő-tó, illetve a folyóink, felszíni kisvízfolyásaink és egyéb felszíni vizek minősége komplex vízgyűjtő szemléletű fejlesztésekkel javítható tovább, illetve őrizhető meg;
 - Az európai vonatkozásban is gazdag felszín alatti ivóvíz bázis megóvására összehangolt, az összes érintett ágazatra kiterjedő intézkedések szükségesek.
 - A termálvíz készlet megóvása érdekében monitoring hálózat és adatszolgáltatási rendszer kiépítése.
- Talajvédelem
 - A talajok szennyeződésének csökkenése érdekében elsősorban a környezetgazdálkodási programok megvalósítása szükséges. A támogatások széles körben való igénybe vételéhez jól működő képzési, tanácsadási hálózatot kell működtetni.
 - A pontszerű szennyező források megszüntetéséhez a következő szennyező források felszámolása szükséges: korábban szippantott szennyvizek kibocsátási helyei; még fel nem számolt, korábbi vegyi anyagraktárok; az illegális, vagy legális, de műszakilag nem megfelelő, lezárt hulladéklerakók.
 - Szintén diffúz jellegű, de csak rendszerszemléletben, többek között komplex vízgyűjtővédelmi programok és a környezetgazdálkodási programok megvalósítása által megoldható probléma a jelentős erózió és talajszerkezet romlás csökkentése.
 - Kommunális hulladékkezelés, hulladékgazdálkodás

- A komplex hulladékgazdálkodási programok megvalósítása után a figyelem elsősorban a szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítésére és a hulladékfeldolgozásra összpontosulhat.
 - A szelektíven gyűjtött hulladék megfelelő eljárások betartása mellett ipari alapanyagot jelent, ami további, elsősorban kis- és közepes méretű vállalkozások által megvalósítandó gazdasági fejlesztéseket tesz lehetővé. Térségi együttműködéssel megfelelő mennyiségű alapanyag áll rendelkezésére például a műanyag hulladék feldolgozók, vagy az elektronikai hulladékot hasznosító térségi szervezeteknek – akár az un. szociális vállalkozásoknak.

- Természet- és tájvédelem
 - Nyugat-Dunántúl gazdag élővilágának megőrzése, ahol lehet bővítése. A megőrzés záloga a valamilyen fokú védelemben részesülő, mintegy 20 %-nyi terület, amit három nemzeti park, a Natúrpark hálózat, és a NATURA 2000 hálózat, és az arborétumok keretében védünk. Ezek élőhely revitalizációs, élőhely megőrzési, bemutató és fenntartható hasznosítási céljai támogatást igényelnek.
 - A régió természeti világának gondozása, a környezeti terhelés lehetőségek szerinti mérséklése. Ennek keretében különösen a nagyvárosi agglomerációkban a zöldmezős lakóterület, valamint iparterület fejlesztések korlátozása, illetve a már beépített területek (pl. un. barnamezős területek) fejlesztésének előnyben részesítése javasolt. A természet védelme fontos szempont az új közlekedési infrastruktúra-fejlesztéseknél is.
 - A régió jellegzetes tájainak (tájegységeinek) védelme, szerves változtatása, beleértve:
 - a természeti alakulatokat, a tájban lévő mezőgazdasági kultúrát, annak sajátosságaival, gazdasági célokhoz való szerves illesztésével (tájgazdálkodás), különösen figyelve a szegélyhatásokra;
 - az épített elemek tájban való megjelenését, mind az infrastrukturális elemeket (utak, vezetékek, tornyok, stb.), mind a településeket, különös tekintettel a még őrizhető falvas területeken az egyutcás, halmaz, vagy szerves települések jellegzetességeivel;
 - a tájak léptékének őrzését, különös tekintettel a tájtalálkozásokra, a települések sűrűségére és a köztük lévő távolságokra.

- Kulturális örökség és társadalmi identitás értéknövelő kezelése
 - Kastélyok, várak értéknövelő megújítása után a kulturális- és turisztikai célú hasznosítás megerősítése;
 - A meglévő Világörökségi területek méltó voltának megőrzése, illetve – ha mód kínálkozik rá – azok bővítése, újak jelölése;

- Műemléki jelentőségű városi területek turisztikai célokat is szolgáló fejlesztése, műemlékek értékmegőrzése, műemléki szempontból védett épületek, népi műemlékek használatát segítő értékmegőrzése, az országosan védett elemek és területek kiegészítése helyi védett, értékőrző és -gondozó területekkel és elemekkel;
- Múzeumok, régészeti lelőhelyek látogatottságot növelő fejlesztése;
- Települési környezet fejlesztése
 - A településeken a gyalogos, gépjármű, kerékpáros és a közforgalmú tömegközlekedés feltételeinek javítása, törekedve a belterületi gépjármű forgalom terhelés csökkentésére, a közlekedésbiztonság fokozására, az utak minőségének javítására, a parkolási feltételek megteremtésére, a közforgalmú közösségi közlekedési szolgáltatások színvonalának emelésére (pl. az integrált utastájékoztató szolgáltatások kiterjesztésével);
 - A települések közttereinek megújítása, kulturált élettérként való használatának biztosítása minden korosztály számára a területek funkcióinak és térfalainak megújításával;
 - A települések fejlesztésénél és további beépítésénél ösztönözhetőek a környezet-, energiatudatos megoldásokat;
 - Nagyvárosok
 - Nagyvárosok rekreációs tereinek használata, a barnamezős területek rehabilitálása, lepusztult, többnyire társadalmi szempontból hátrányos helyzetűek, szegények által lakott településrészek (pl. lakótelepek) infrastrukturális és közösségi, társadalmi célú összehangolt fejlesztése;
 - A közforgalmú közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának megőrzése és javítása a határon átnyúló terület egészére kiterjedő közlekedési szövetség bázisán (pl. viszonylatszervezés racionalizálása, az igényekhez igazított menetrend-harmonizáció, a járatsűrűség növelése). Az autóbusz és vasúti pályaudvarok, megállóhelyek korszerűsítése, kulturált utazási feltételek létrehozása – a 2007-13-ban megvalósított fejlesztések mintájára.
 - A városon belüli elérhetőség javítása a városi közforgalmú tömegközlekedés – elsősorban kötöttpályás - fejlesztésével, illetve a szűk forgalmi keresztmetszetek kiváltásával, átépítésével (vasúti átjárók, hidak stb.). A lakó- és a jelentős foglalkoztatást adó munkahelyek közötti közlekedési kapcsolatok racionalizálása (pl. győri villamos-fejlesztés).
 - A vasútüzemi területek rehabilitációja, hasznosítása, településképi megújítása.
 - Belterületek tehermentesítése a tranzitforgalomtól, elkerülő, belső tehermentesítő utak kiépítése.
 - Intermodális közlekedési csomópontok kialakítása, ahol az egyes közlekedési módok közötti átszállás max. 5 perc

gyaloglási idővel biztosított, s ahol megoldott az egyéni közlekedéssel (gépkocsi, kerékpár) összefüggő parkolás (P+R, B+R) Ezzel összefüggésben földalatti parkolók, parkolóházak, forgalomtól elzárt sétálóutcák-terek létesítése.

- Térségi településközpontok fejlesztése a kereskedelmi, szolgáltatási, vendéglátói, közösségi funkciók bővítése érdekében, illetve lepusztult településrészek rehabilitálása;
- Kistelepülések
 - épített kultúráinak, régészeti és műemléki értékeinek megőrzése;
 - településközpontjaik, közösségi célú intézményeik (pl. kulturális, sport, civil szervezeteknek helyet adó) fejlesztése;
 - Az autóbusz és vasúti megállóhelyek korszerűsítése, kulturált utazási feltételek biztosítása;
 - A belterületi utak, közterek rekonstrukciója, közművesítés után szilárd burkolattal való ellátása, pormentesítése, járdaépítés,-felújítás, forgalomcsillapító megoldások alkalmazása azon települések esetén, ahol komoly átmenő forgalom zajlik le;
 - Csapadékvíz-elvezetés megoldása különösen a kisvárosokban, kistelepüléseken a külterületi vízgazdálkodási létesítményekkel összehangolt módon;
- Gazdaság környezettudatos működésének ösztönzése
 - A vállalkozások környezetszennyező, károsanyag kibocsátásának csökkentése;
 - A környezeti hatások elemzése segítheti a negatív hatások minimalizálását a Nyugat-Dunántúlon megvalósuló fejlesztések esetén;
 - A vállalkozások, lakosság energiafelhasználási hatékonyságának javítása;
 - Természeti környezetünk ápolása (Nemzeti Parkok, védett területeken élők speciális foglalkoztatása, indokolt esetben a bányászati tevékenység tiltása);
 - Megújuló energiaforrások (kiemelten: nap, víz, szél, geotermikus, szilárd biomassa, lágyszárú biomassa) hasznosítása, falvakban, városokban kis és közepes méretű erőművek fejlesztése, komplex energiahasznosító-rendszerek (villamos-, hő-, hulladékenergiák) kialakítása;
- Környezeti nevelés, oktatás
 - A gazdasági és társadalmi igényeknek a természeti feltételek korlátaihoz való igazítása érdekében a Nyugat-Dunántúl lakossága és a gazdasági szereplők környezeti tudatosságának fejlesztése:
 - Óvodáskortól kezdődően az oktatás, képzés teljes vertikumában képzési programok kidolgozása, szükséges eszközök beszerzése, erdei iskola-hálózat támogatása és működtetése;

- Felnőtt lakosság megfelelő tájékoztatása és a gazdasági szereplők felkészítése az új környezetvédelmi célok teljesülése érdekében.

2. Az egészséges gazdasági élet feltételeinek a megerősítése

- Nyugat-Dunántúl jelentős piaci lehetőségekkel, illetve gazdasági hagyományokkal rendelkező kulcságazatainak (klaszter alapú) továbbfejlesztése a gazdasági szerkezet megszilárdítása és diverzifikálása, a vállalkozások termelékenységnek, illetve exportértékesítésük javítása érdekében. A kulcságazatok a következők:
 - Jármű-gyártás;
 - faipar, erdőgazdálkodás;
 - megújuló energiaforrások intenzív alkalmazásához kapcsolódó gazdasági tevékenységek megerősödésének és meghonosodásának ösztönzése, technológia átvétel és gyártás feltételeinek megteremtése;
 - szerszámkészítés a rövidülő termék-életciklusokra és költség-hatékony, minőségorientált, egyedi termékekre építő termelés igényeire alapozva;
 - környezetipar, melynek keretében pl. hulladékfeldolgozáshoz, újrahasznosításhoz, káros anyag kibocsátás mérsékléséhez, energiahatékonyság javításához kapcsolódó gazdasági tevékenységek;
- Jól képzett, a régióhoz kötődő munkaerő (humán erőforrás) biztosítása a szakképzés, felnőttoktatás és a felsőfokú képzés hatékonyságának javítása, valamint a gazdasági igényekhez való jobb illesztése révén;
- KKV-k életképességének a javítása, tanácsadás, üzleti infrastruktúra fejlesztése, kedvező finanszírozási lehetőségek révén;
- Helyi- és térségi foglalkoztatási együttműködések, megállapodások kötelezettségvállalást jelentő kialakítása (mely során fontos, hogy valós tartalom is társuljon a kitűzött célokhoz), valamint a működési feltételeik megteremtése szükséges a foglalkoztatási helyzet javítása, több és jobb minőségű munkahely létrehozása érdekében;
- Korszerű és rugalmas szervezetrányítási és munkaszervezési modellek bevezetése a vállalkozások és munkaadók körében a munkaszervezetek gazdasági és társadalmi hatékonyságának növelése érdekében;
- Alapvetően a műszaki tudományok, informatika területén, valamint a régióban meghatározó gazdasági ágazatokhoz kötődő K+F+I tevékenységek bővítése, innovációs-transzfer szolgáltatás biztosítása a régió vállalkozásainak;
- A térségek sajátos területi erőforrásaira építő gazdaságfejlesztés ösztönzése;
 - A nagyvárosi gazdaságok specializációja és azon alapuló együttműködése;
 - Logisztikai központok fejlesztése és kapcsolódó szolgáltatások bővítése
Kiemelt turisztikai termékek fejlesztése:

- Termál-, gyógyturizmus nemzetközi szinten is kiemelkedő működtetése;
- jelentős természeti értékekkel, kulturális örökséggel rendelkező térségek turisztikai célú fejlesztése;
- turisztikai intézményrendszer hatékonyságnak javítása, a térségi turisztikai menedzsment szervezetek megerősítése;
- A vidéki (rurális) területek fejlesztése:
 - Biztonságos élelmiszerellátást szolgáló és a természeti adottságok fenntartható hasznosítására, családi- és középszintű gazdaságokra építő mező- és erdő-gazdaságfejlesztés, biogazdálkodás feltételeinek a megteremtése, valamint a termelők közti együttműködések, helyi termék-klaszterek (termelés – feldolgozás – piacosítás – fejlesztés folyamati együttműködések) működésének ösztönzése, termékek feldolgozottsági szintjének javítása;
 - a térségi központok gazdasági szerepének megerősítése, a nagyvárosokból, fő forgalomáramlási útvonalokról való elérhetőségük javítása;
 - a telephelyek, a piacok és a beszerzési csatornák elérését elősegítő közúthálózat fejlesztése (mellékutak, belterületi és mezőgazdasági utak fejlesztése);
 - kistelepüléseken elsősorban a helyi erőforrások fenntartható hasznosítására épülő, mikro-vállalkozások fejlesztésének támogatása, új vállalkozások indításának ösztönzése foglalkoztatás lehetőségek bővítése érdekében.

3. A társadalmi kohézió erősítése és az emberi fejlődés akadálymentesítése

- Közszolgáltatások térségi alapon összehangolt fejlesztése, különös tekintettel
 - az alapszolgáltatások esetén az aprófalvas településszerkezetből következő hálózatalvú funkció megosztásra, vagy többfunkciós szolgáltatási helyek kialakítására;
 - az átalakuló egészségügyi, szociális, oktatási, foglalkoztatási intézményrendszer térségi együttműködésének fejlesztésére;
 - megyei és nagytérségi ellátást biztosító intézmények szolgáltatásainak modernizálására, összehangolására.
- egészségi állapot javítása, egészségügyi ellátórendszer fejlesztése
 - prevenció ösztönzése, egészséges életmód elterjesztése, különösen az aprófalvas területeken;
 - az egészségügyi struktúraátalakítás után az egészségügyi szolgáltatók minőségi fejlesztése, szakmai igényességükhöz méltó ellátási szerkezet kialakítása

- a nagyvárosok intézményeiben nagytérségi, megyei szintű specializáció biztosítása;
 - rehabilitáció intézményrendszerének modernizálása;
 - sürgősségi ellátás infrastruktúrájának fejlesztése;
- alapellátás (járóbeteg szakellátás) szolgáltatási színvonalának javítása, úgy hogy az ellátás elérhető legyen az aprófalvak lakosainak is;
- a szomszédos határ menti területekre is túlnyúló ellátást biztosító színvonalas szolgáltatások nyújtása;
- turisztikai jelentőségű egészségügyi szolgáltatások nyújtásának ösztönzése;
- társadalmi felzárkózás, szociális ellátások bővítése
 - az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak foglalkoztatásba való bevonása, mentális, szakmai fejlesztésük;
 - az öregedő aprófalvas kistérségekben az idősek nappali és bentlakásos szociális ellátásának, közösségi programoknak a megszervezése;
 - különösen az aprófalvas kistérségekben a gyermekek napközbeni ellátásának megszervezése;
 - térségi és járási szinten integrált szolgáltatási, intézményi modellek bevezetése a szociális ellátások területén;
- oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának fejlesztése
 - kompetencia alapú és integrált oktatás módszertanának alkalmazása a régió összes iskolájában;
 - az iskolák felszereltségnek, infrastrukturális állapotának javítása;
- Kultúra
 - népművészet, szellemi és kulturális értékek megőrzésének és gazdagodásának, valamint a szükséges, pl. infrastrukturális, szervezeti feltételek kialakításának támogatása;
 - Kistelepüléseken, nagyvárosok önálló identitással rendelkező egyes városrészein a művelődési házak, könyvtárak minőségi színvonalának javítása;
 - színház-, balett-, zenekultúra színvonalának javítása, jellemző arculatának megteremtése és a turisztikai vonzerővé fejlesztése érdekében;
 - elsősorban a kistelepüléseken a közösségi rendezvények támogatása;
- Elsősorban a nagyvároson kívüli kistérségekben a közösségi célú sportolási létesítmények fejlesztése;
- A nagyvárosokban, különösen Győrben a nemzetközi szinten jelentős sporteseményeknek helyet adó létesítmények szolgáltatási színvonalának és környezetének fejlesztése;

- Közösségi részvétel és innováció erősítése: kultúra, civil kezdeményezések megerősítése, társadalmi innovációk ösztönzése, és az azokat támogató szolgáltatások fejlesztése.

4. A területi szolidaritás és az együttműködések erősítése

A leghátrányosabb helyzetű és a gazdasági- és társadalmi szempontból leszakadó kistérségek jellegének megfelelő fejlődési lehetőségek biztosítása a régión és megyéken belüli területi kohézió érdekében.

Jellemezően ezek a térségek vidékies (rurális) térségek, ahol alacsony a népsűrűség, többnyire aprófalvas településszerkezetűek, kisméretű, vagy periférikus elhelyezkedésű térségközponttal rendelkeznek, meghatározó az agrárgazdaságban foglalkoztatottak aránya és alacsony a lakosság képzettségi szintje.

Az ágazati megközelítésű fejlesztési célokban megtalálhatók az elmaradott térségek leszakadását lassítani vagy megakadályozni próbáló részcélok. Ugyanakkor a Nyugat-Dunántúlon belüli területi különbségek mérséklése, a fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődés elősegítése érdekében kulcsfontosságú a területi szolidaritás önálló célként való kiemelése. Az elmaradott térségek fejlődéséhez az alábbi célok támogatása szükséges:

- Térségközpontok gazdasági szerepének megerősítése és nagyvárosokból, fő forgalomáramlási útvonalakról való elérhetőségük javítása a közúthálózat bővítésével, korszerűsítésével és a vasúthálózat fejlesztésével;
- A települések közti közlekedési kapcsolatrendszer bővítése (mellékutak, mezőgazdasági utak, földutak, erdészeti utak szilárd burkolattal való ellátása, a meglévők korszerűsítése, a vasúti mellékvonalak megtartása, felújítása);
- Alapszolgáltatások, a munkahelyek elérhetőségének biztosítása érdekében szükséges a közforgalmú közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának javítása a határon átnyúló nagytérség egészére kiterjedő közlekedési szövetség bázisán, a viszonylatszervezés racionalizálása, az igényekhez igazított menetrend-harmonizáció, a járatsűrűség növelése által.
- Belső, természeti erőforrások fenntartható hasznosításának ösztönzése (pl. mezőgazdasági termékek feldolgozási szintjének javítása; helyi kulturális, természeti értékek turisztikai célú hasznosítása);
- Lakó, üdülő funkciók erősítése a települési környezet, helyi kulturális értékek felújításával;
- Kis- és mikro-vállalkozások fejlesztésének, együttműködésnek támogatása, új vállalkozások indításának ösztönzése;
- Foglalkoztatási lehetőségek további bővítése, különös tekintettel az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak számára;

- Bizonyos térségekben, ahol az átlagosnál nagyobb arányú roma lakosság él, a megjelenő társadalmi problémák fokozott kezelése szükséges a szegregáció megelőzése érdekében.

Feladat és lehetőség:

- **Nagyterségi kapcsolatok bővülésének ösztönzése**

A régió külső és belső elérhetőségének javítása a régió áthaladó nemzetközi közúti-vasúti forgalom biztonságos levezetése, a régió belső kohéziójának, különösen a nagyvárosok közti közlekedési kapcsolatok, valamint a térségi együttműködés javítása érdekében szükséges;

- a gyorsforgalmi és a kiemelt 2x2 sávós főutak kiépítése (M7, M9/M86, M8, M85, M76/75, M15)
- a gyorsforgalmi úthálózathoz közvetlenül kapcsolódó, illetve térszerkezeti szempontból jelentős kiemelt főútfejlesztések, település elkerülő szakaszok kiépítése
- a vasúthálózat további nemzetközi és térségi jelentőségű szakaszainak rehabilitációja
- a Duna hajózhatóságának biztosítása (Győr-Gönyű kikötő fejlesztése)
- a regionális repülőterek (Sármellék, Pér) fejlesztése;

- **Térségeken belüli közlekedési kapcsolatok bővülésének ösztönzése:**

A térségek központjai elérhetőségének javítására ugyanazokat az eszközöket javasolt használni, mint a területi szolidaritásnál, így hangsúlyosan támogatandó:

- a mellékúthálózat korszerűsítése és bővítése, figyelemmel a gyorsforgalmi és főútfejlesztések által kialakuló új közúthálózati szerkezeti sajátosságokra (pl. csomópontok rendszere, településhálózat átalakulása, zsáktelepülések célzott bekötése);
- a vasúti mellékvonalak megőrzése, felújítása;
- a hivatásforgalmi kerékpárutak, kerékpáros útvonalak kialakítása;
- a települések közti közlekedési kapcsolatrendszer bővítése, (a térségi feltártság növelése érdekében a mezőgazdasági utak, földutak, erdészeti utak fejlesztése, a meglévők korszerűsítése);
- a munkahelyek elérhetőségének biztosítása érdekében szükséges a közforgalmú tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának javítása;

- **Határmenti együttműködések erősítése**

Mivel a régió négy országgal határos (horvát, szlovén, osztrák, szlovák) ezért kiemelten fontos a határ menti együttműködések ösztönzése. Továbbá a régióban számos olyan település van pl. Nagykanizsa, Szentgotthárd, Szombathely, Kőszeg, Sopron, Mosonmagyaróvár melynek természetes vonzáskörzete túlnyúl az országhatárokon.

A határ menti kapcsolatok során törekedni kell:

- a foglalkoztatási, képzési együttműködések fejlesztésére a munkaerő-piaci kihívásokra való közös, hatékony reagálás érdekében;
- az országhatár átjárhatóságának javítására a közúti és vasúti közlekedési feltételek megteremtésével (a meglévő és kialakítandó határátlépési pontokon szükséges biztosítani – a kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek megtartásával, illetve kiépítésével egyidejűleg) 3,5 tonna össztömeg határig a gépjárművel való közlekedés lehetőségét;
- a természetes vonzaskörzetek visszaállításával az államközi együttműködések támogatásával szükséges a humán közszolgáltatások (pl. egészségügy, szociális ellátás, szakképzés, felsőoktatás) hatékonyabb működtetésben rejlő kölcsönös előnyök kihasználása;
- természeti értékekben gazdag területeken szükséges a természetes élőhelyek megóvása, mely kapcsán külön figyelmet érdemel a Szigetköz természetes vízgazdálkodásának fenntartása;
- szükséges a katasztrófavédelem terén és különösen az árvizek, folyóvizek szennyeződése kapcsán kialakult jó együttműködések fenntartása.

5. Középtávú regionális stratégiai célok és programok a Nyugat-Dunántúlon

5.1. Nemzeti Fejlesztés 2020 - Az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió hatása a Nyugat-dunántúli stratégiai célokra és programokra ²⁰

A Nyugat-Dunántúli fejlesztési stratégia beágyazódik a nemzeti fejlesztési koncepciók összefüggéseibe, ezért indokolt a középtávú célok és programok feltárásánál külön alfejezetben ismertetni a nemzeti fejlesztés és területfejlesztési koncepciók meghatározó célkitűzéseit.

A Recom 2014+ stratégiai beágyazódásának magyar nemzeti alappillérenek a „Nemzeti Fejlesztés 2020 - Országos Fejlesztési Konceptió és Országos Területfejlesztési Konceptió²¹” (rövidítve OFTK) számít, amely tekintetbe veszi az Európai Unió által elfogadott dokumentumokhoz és az azok által kijelölt fejlesztési célrendszereket is. Ezek a dokumentumok a következők: Európa 2020 stratégia, Területi Agenda 2020, Kohéziós politika és annak célkitűzései (11 tematikus célkitűzés), EU Közös Agrárpolitikájának reformja.

A Nemzeti Fejlesztés 2020 jövőképe és célrendszere 2030-ig szól, emellett fejlesztési prioritásokat is megfogalmaz a 2014-2020-as időszak a fejlesztéspolitika számára. A koncepció küldetése, hogy tervezési üzeneteket adjon a hosszú távú fejlesztésekhez, illetve a középtávú idősakra, 2014-2020-as periódusra fejlesztési fókuszokat jelöljön ki. Célunk elsősorban az, hogy bemutassuk a középtávú (2014-2020) nemzeti prioritásokat, melyekhez a 2012-2013 során létrejövő területi és ágazati operatív programok is igazodnak.

A 2030-ra, hosszú távra 4 átfogó fejlesztési cél került kialakításra, melyek célja, hogy ösztönözze a gazdasági és társadalmi fordulatot, illetve hogy üzenetet adjon a társadalom és a gazdaság környezethez való viszonyulására is:

- 1. Az értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés
- 2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
- 3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
- 4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

²⁰ Nemzeti Fejlesztés 2020 - Az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió, Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal, 2012

²¹ http://www.terport.hu/webfm_send/3838

Az átfogó fejlesztési célokhoz specifikus tematikus és területi célok (hosszú távra) is megfogalmazásra kerültek.²² Specifikus tematikus célkitűzésként került meghatározásra a gazdasági növekedés, az innovatív gazdaság kialakítása, gyógyuló és gyógyító Magyarország feltételeinek és szolgáltatásainak kialakítása és fejlesztése, egészséges élelmiszerellátás megteremtése, kreatív tudástársadalom létrehozása, közösségi megújulás, roma integráció, környezet erőforrásainak hatékony használata és a környezet védelme. A dokumentum specifikus területi célkitűzése hosszú távra, hogy az ország makroregionális szempontból gazdasági csomópontként működjön, többközpontú növekedés lehetőségének megteremtése, értékalapú felemelése a vidéki térségeknek, egészséges és integrálódó társadalom, egyenlő létfeltételek kialakítása az ország egész területén, elérhetőség és mobilitás megújuló rendszerének létrehozása.

A fejlesztési prioritások és horizontális célok a 2014-2020-as Európai Unió programozási időszakra olyan stratégiai fókuszokat jelöl ki, mely az ország hosszú távú kibontakozását teszi lehetővé. A prioritások kialakításakor igazodni kellett a forrásokat biztosító, Európai Unió által a programozási időszakra megfogalmazott elvárásokhoz is.

Az OFTK-ban 5 nemzeti prioritás került kialakításra:

- Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben
- Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé
- Útban az energiafüggetlenség és hatékonyság felé
- Népesedési és közösségi fordulat, a gyermekvállalás fokozása
- Területi növekedés és integráció az erős helyi gazdaság bázisán

A 2014-2020-as időszakra megfogalmazott fejlesztési prioritások a hosszú távú átfogó és specifikus célok figyelembevételével készültek el, melyek ágazati fókuszú illetve terület és vidékfejlesztési fókuszú prioritásokra csoportosíthatók:

²² A specifikus területi és tematikus célok közül nem mindegyik került felsorolásra!

Ágazati fókuszú prioritások

1. Innovatív magyar gazdasági növekedés és foglalkoztatás
2. Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás, klíma és környezetvédelem
3. Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság
4. Befogadó, gyarapodó tudástársadalom

Terület- és vidékfejlesztési fókuszú prioritások

6. Budapest és térsége vezető makroregionális szerepkörben
7. Területi növekedés és integráció, területfejlesztés
8. Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
9. Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

Horizontális fókuszú prioritások

5. Hatékony végrehajtás, fejlesztő, közszolgáltató és jó állam
10. Direkt uniós források az európai magyar hálózati integráció biztosítása érdekében

A specifikus célok és a fejlesztési prioritások gazdaságpolitikai háttérét hét gazdaságfejlesztési prioritás jelöli ki, melyek orientálják a fejlesztéspolitikát, és a magyar gazdaságfejlesztés középtávú alapját képezik:

1. Kiteljesedő termelő-szolgáltató szerepkör az európai gazdasági magterületek felé (pl. Németország)
2. Makro-regionális gazdasági szerepvállalás (magyar multinacionális vállalatok, kis- és középvállalkozási hálózatok, alternatív nemzeti pénzügyi rendszerek, nemzeti közszolgáltatások)
3. Exportorientált gazdasági növekedés és a keleti nyitás sikeres végrehajtása
4. Magyar turizmus, szabadidő- és sportgazdaság és aktív rekreáció kibontakozása
5. Kutatás, fejlesztés, innováció (K+F+I), kreatív- és tudásgazdaság erősítése
6. Gyógyító egészséggazdaság, egészségipar fejlesztése
7. Többfunkciós, erős agrár-, élelmiszer- és helyi gazdaság.

*

2004 és 2007-hez képest ma kifejezetten erős nemzeti fejlesztési célmeghatározás és orientáció jelenik meg a tervezési folyamatban. Emellett, ma a megyei önkormányzatok a korábbinál erősebb felhatalmazottsággal vezethetik a helyi és térségi szintű területi tervezést. Ez indokolja, hogy a Nyugat-dunántúli stratégiában feltárjuk a három megyei előkészítési folyamat közös vagy egymáshoz kapcsolódó szempontjait, a megvalósuláshoz nagytérségi együttműködést feltételező törekvések legfontosabb példáit.

5.2. A Nyugat-dunántúlt alkotó Vas, Zala és Győr-Moson-Sopron megye középtávú stratégiai céljai és programjai²³

A területfejlesztési törvény módosítása²⁴ alapján a területi tervezés megyei szintre került. A megyei önkormányzatok feladatkörébe került a megyei tervezési folyamat, így a helyzetelemzések, fejlesztési koncepciók, illetve a fejlesztési stratégia kialakítása. Az alábbiakban összeválogattuk a régiót alkotó megyék által képviselt fejlesztési prioritásokat, melyeket a megyei koncepciók munkaanyagaiból állítottunk össze.²⁵

<u>Győr-Moson-Sopron Megye</u>	<u>Vas Megye</u>	<u>Zala Megye</u>
<p>1. <u>Kreatív humán erőforrások</u> (Jedlik Ányos Stratégiai Fejlesztési Cél)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szakképzés fejlesztése - A felsőoktatás és a gazdaság kapcsolata - KKV kultúra terjesztése és vállalkozási aktivitás <p>2. <u>Innováció a gazdaságban</u> (Kühne Károly Stratégiai Fejlesztési Cél)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi gazdaságfejlesztés és innovációk támogatása - Turisztikai kínálat 	<p>1. <u>KKV fejlesztése, oktatás: munkahelyteremtés és jövedelem növelése</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Klaszter alapú vállalkozásfejlesztés és kkv-k exportképességének a javítása - Vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési intézményrendszer megújítása - Szakmai képzési rendszer megújítása - Közoktatás-nevelési rendszer készségfejlesztést szolgáló módszereinek 	<p>1. <u>Foglalkoztatás bővítése és társadalmi kohézió</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - A jövő iparágait és a hagyományos ágazatokat támogató rugalmas képzési rendszer - Fiatalok elvándorlásának mérséklése - Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáféréseinek javítása - Társadalmi depresszió kezelése, felkészítés a munkára

²³ A megyei fejlesztési koncepciók kialakításának elemzését Holdosi Dániel (Vas megye), Nagy Tibor (Zala megye) és Székely Imre (Győr-Moson-Sopron megye) segítették.

²⁴ 1996. évi XXI. törvény: a területfejlesztésről és a területrendezésről (Tftv.) megújítását tartalmazó 2011. évi CXCVIII. törvény alapján.

²⁵ Győr-Moson-Sopron megye:

http://www.gymsmo.hu/upload/teruletfejleszt/keszulo_uj_gyms megyei_teruletfejlesztési_koncepcio_2013/2013_gyms_tk_1_5.pdf

Vas megye:

http://www.vasmegeye.hu/upload/koncepcio/1300_8129_vas_konc_javaslat_20130510.pdf

Zala megye:

<http://www.zala.hu/images/stories/teruletfejleszt/koncepcio/teruletfejleszt/fejleszt2012/ZMTFK V05.pdf>

<p>feltételeinek a javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés és értékesítés ösztönzése <p>3. <u>Kohéziós, interregionális kapcsolatok</u> (Baross Gábor Stratégiai Fejlesztési Cél)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A belső és külső közlekedési kapcsolatok javítása - A megye D-i térségeinek felzárkóztatása, szabad vállalkozási zónák kialakítása - A centrumok és környezetük kapcsolatainak a javítása - A megyei nagyvárosok funkcióinak a bővítése, agglomerációs folyamataik integrálása <p>4. <u>Környezet és gazdaság</u> (Timaffy László Stratégiai Fejlesztési Cél)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vidéki térségek erőforrásainak feltárása, befektetőbarát környezet kialakítása - Környezeti adottságok hasznosítása - Táj, település, ember, értékmegóvás <p>5. <u>Belső kohézió, centrumok és perifériák</u> (Göcsei Imre Stratégiai Fejlesztési</p>	<p>fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Egészséges ember”- Munkavállalók mentális és fizikai állapotának javítása <p>2. <u>Mezőgazdaság, turizmus, energetika, környezet: természeti erőforrások fenntartható hasznosítása</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mezőgazdaság fejlesztése (zöldség, gyümölcs, háztáji termelés növelése) - Turisztikai térségek komplex fejlesztése - Megújuló E-források hasznosítása - Épületek, energiaellátó rendszerek E-hatékonyágának növelése - Környezeti állapot javításához kapcsolódó jelentősebb beruházások megvalósítása <p>3. <u>Vidékfejlesztés, foglalkoztatás, szociális ellátás: kistelepülések életképességének a javítása</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Szociális alapú foglalkoztatás rendszerének kialakítása - Foglalkoztatás bővítése a kistelepüléseken - Kistelepülések alap-infrastrukturális fejlesztése <p>4. <u>Közlekedés: megyén belüli és kívüli</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Integrált programok a szegénység és a kirekesztettség kezelésére <p>2. <u>Jól működő, fejlett gazdaság</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok aktivitásának élénkítése - Jövő centrikus, piacképes gazdasági tevékenységek fejlesztése - Helyi értékekre épülő fejlődő vidéki gazdaság - Hagyományokon alapuló gazdasági ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése - Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása - Észak-Zala központi gazdaság- és iparfejlesztése (Zalaegerszeg, Pacsa, Zalalövő, Zalaszentgrót térsége) - Dél-Zala (Nagykanizsa, Zalakaros, Letenye, Lenti) diverzifikált újraparositása és gazdaságának revitalizációja - Zala balatoni térsége (Keszthely, Hévíz) kreatív tudásra és természeti értékekre épülő fejlesztése <p>3. <u>Élhető Zala megye</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - közlekedési feltételek
--	--	---

<p>Cél)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző fejlődési pályára állt területi egységek segítsége, fejlesztése - Nagyvárosi térségek problémáinak kezelése - Hátrányos helyzetben levő térségek helyzetbe hozása - Belső kohézió megteremtése <p>6. <u>Együtműködés a szomszédokkal</u> (Esterházy János Stratégiai Fejlesztési Cél)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A megye nagytérségi, valamint a megye- és országhatáron átnyúló kapcsolatainak a fejlesztése 	<p><u>kapcsolatok erősítése</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Közúti és vasúti hálózat fejlesztése, közösségi közlekedés fejlesztése, kerékpáros közlekedés fejlesztése <p>5. <u>Nemzetközi együttműködések:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Határmenti együttműködések Ausztria, Szlovénia irányába - Nemzetközi együttműködések 	<p>minőségi javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egészséges, vonzó, emberközpontú, lakó- és pihenő környezet - Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségek csökkentése - Modern, szolgáltatásokban bővelkedő városi élettér - Fokozódó környezetbiztonság
--	--	---

A táblázatból is jól láthatjuk, hogy számos helyen találhatunk a megyei fejlesztési prioritások közt átfedéseket. Ezek az átfedések olyan fejlesztéseket, beavatkozásokat takarnak, melyek Nyugat-dunántúl jövőjének szempontjából nagy fontossággal bírhatnak. Ahhoz, hogy ezeket az átfedéseket bemutathassuk, a következőképp jártunk el: módszertani megközelítésünk az volt, hogy összegyűjtsük azokat a megyei átfogó irányokat, fejlesztési irányokat és beavatkozási területeket, melyek a régió három megyéjéből legalább két megye esetén megjelennek.

A megyei átfogó irányokat értelmezve a régióra három fő átfogó célt lehet beazonosítani:

1. **Gazdaságfejlesztés** (tudásalapú gazdaság létrehozása, hatékonyság növelése, innovatív megoldásokra alapozó gazdaság kialakítása)
2. **Humán erőforrás fejlesztése** (a gazdasági fejlődést és növekedést alapvetően meghatározó magasan kvalifikált emberkincs, a foglalkoztatás bővítése, belső társadalmi kohézió megteremtése)
3. **Infrastrukturális rendszerek fenntartható fejlesztése** (a térség elérhetőségének javítása, a belső perifériára szorult térségek elérhetőségének a javítása)

Munkánk során (kiválasztási módszertant lásd feljebb) az általunk megjelölt főbb stratégiai jelentőségű tématerületekre is kiszélesítettük a vizsgálatunkat. A négy legfőbb tématerületként a

- **gazdaságfejlesztést,**
- **a közlekedést,**
- **a természetvédelem és erőforrás-gazdálkodást,**
- illetve a **humán erőforrás-fejlesztés és foglalkoztatást** jelöltük meg.

A legtöbb közös fejlesztési és beavatkozási célterület a gazdaságfejlesztés területén jelentkezett, de számos hasonlóságot vehettünk észre a közlekedési fejlesztési igények megjelölésekor is. A másik két tematikus területen (humánerőforrás-fejlesztés és a természetvédelem/erőforrás-gazdálkodás területén) a nagyobb térségi különbségek/adottságok miatt már kevesebb közös fejlesztési irány azonosítható be.

- **Gazdaságfejlesztés:**

Az egyik legfontosabb fejlesztési iránynak szinte mindhárom megye esetében a **helyi KKV szektor fejlesztése** jelent meg, kiváltképp a beszállítói hálózatok területén. A KKV-k egymás közti kapcsolatainak fejlesztése, a termékfejlesztések, technológiafejlesztések a hatékonyság növekedése érdekében, tanácsadási programok az innováció területén szintén közös pontnak bizonyultak a három megye esetében.

Fontos fejlesztési irányként mutatkozott meg a vállalkozások beindítását, illetve fejlesztéseket motorjául szolgáló befektetési **ösztönző eszközök létrehozása**, illetve az ehhez szükséges **infrastrukturális háttér kialakítása** (például az ipari parkok infrastrukturális ellátottsága). A különböző **mentoráló, tanácsadói programok** a régióban segíthetik az induló/kezdő vállalkozások pályára állítását, míg a már meglévő és működő vállalkozások esetében új kapcsolatok szerzésében, hálózatokba való bekapcsolásban, innovációs tevékenységekre való ösztönzésében lehet kiemelt szerepe. Területi szempontból fontos kiemelni, hogy ezeknek a beavatkozásoknak legfőképp a perifériára szorult térségek (pl. Celldömölk és térsége, Lenti és térsége vagy a Dél-Rábaköz és térsége) gazdasági életére lehet hatalmas jelentőséggel.

Fontos a gazdasági fejlődés és az innovációs tevékenységek háttérbázisának számító **szakképzési- és felsőoktatás nagyobb fokú igazodása a gazdaság igényeihez**, illetve **az oktatás képzési rendszerének átalakítása**. A megfelelő minőségű és mennyiségű munkaerő (kiváltképp a járműipar, gépipar és az ehhez kapcsolható szakmák területén) megléte kulcsfontossággal bírhat a régió jövőjének fejlődése szempontjából.

A klaszterekbe tömörülő vállalkozások gazdasági fejlődése a régió fejlődése szempontjából is jelentőséggel bír, ezért a **klaszterek támogatását, segítését célzó**

Ösztönzők és programok fontos célként jelennek meg. A régió szempontjából a jármű- és gépipar (és az azt kiszolgáló, kapcsolt gazdasági tevékenységek, pl. logisztika) óriási fejlődési potenciálként jelenik meg, hiszen a most létrehozott Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ (2012) és a Győr és térségében sikeresen tevékenykedő, az ország első klaszterkezdeményezéseként megalakult Pannon Autóipari Klaszter (2000) vállalkozásai a régió fejlődésének egyik fő mozgatórugói lehetnek.

K+F tevékenységek területén a Nyugat-Dunántúl (a gazdasági erejükhöz képest) kevés ráfordítással bír. Így mind a három megye kiemelt fejlesztési területként jeleníti meg **a K+F tevékenységek ösztönzését, illetve hatékonyságának növelését**. E cél eléréséhez elengedhetetlen, hogy az egyetemek és a vállalkozások közti együttműködések száma és minősége egyaránt növekedjen (kiváltképp a gépipar, járműipar és energetika területén).

A vállalkezási intézményrendszer (pl. a kamarák, vállalkozásfejlesztési alapítványok) **fejlesztése** is elengedhetetlen egy sikeres térség szempontjából. Ezek a fejlesztések (az intézményrendszer esetében) a kapacitások növelésére, a meglévő szolgáltatások hatékonyabbá tételére, új szolgáltatások kialakítását, partnerségek és hálózatok létrehozását céloznák meg.

A régió városaiban a **barnamezős ipari területek újrahazsnosítását** a megyei koncepciók is fontos beavatkozási területként kezelik, hiszen ezek a barnamezős területek a városképet csorbítják. Azonban gazdasági potenciálként is számolni kell velük (annak ellenére, hogy ezeknek a területeknek az újrahazsnosítása költségesebb, mint egy esetleges zöldmezős ipari beruházás, ezért a barnamezők újrahazsnosítása érdekében az ösztönzők nagy szerepet játszhatnak a következő periódus időszakában).

A gazdasági fejlesztésekbe természetesen nem csak az ipari, hanem a mezőgazdasági fejlesztéseket is beleértjük. A régiót alkotó megyék mindegyike célként tűzi ki, hogy a **helyi, táji** adottságokra alapozva ki kell használni a terület mezőgazdálkodási **potenciálját**. Ennek legfőbb eszköze **a gazdálkodásra való ösztönzése** a helyi fiataloknak, illetve **a helyi termékek piacra jutásának segítése**, így növelve egyben az adott terület foglalkoztatottságát és csökkentve a kistelepülések kihalásának esélyét.

A régió szempontjából **a turizmus fejlesztése** megkerülhetetlen, hiszen a térség a belföldi és a nemzetközi turizmus egyik fellegvárának számít. A fejlesztési célok között szerepel a régió turizmusának a keresletéhez igazodó, **idegenforgalomhoz kapcsolt infrastruktúrafejlesztés**, azon belül is leginkább a szálláshelyek kapacitásának a növelése. Ezek a fejlesztések azonban nem elegendők, hiszen a turistát oda kell vonzania, így a megfelelő minőségű és mennyiségű **turisztikai termékek létrehozása/fejlesztése** elengedhetetlen. A régió legfőbb turisztikai potenciálja az aktív-, gyógy-, és egészségturizmus területére összpontosul. A színvonalasabb szolgáltatásnyújtás és a megfelelő információnyújtás érdekében **a**

turisztikai információs rendszerek fejlesztése (turisztikai információs központok kialakítása, turizmushoz kapcsolt informatikai fejlesztések) is fontos szegmensét képezi a Nyugat-Dunántúl turizmusának jövőjében. Ami azonban a legfontosabb célként fogalmazódik meg a megyék számára a turizmus területén, az a marketing. Fontos a **turisztikai marketingtevékenységek kialakítása, támogatása** (pl. helyi brand-ek létrehozása), illetve azok nagyobb, térségi összehangolása, egymás közti kooperációk/párbeszédok elindítása. Ezt a koordináló szerepet a helyi TDM szervezetek tölthetnék be.

- **A közlekedés stratégiai fejlődése**

Közlekedés tekintetében a régió megyéi számára egyértelmű fejlesztési prioritásként jelentkezik meg **az É-D-i közlekedési tengely** létrehozása. Fontossága abból a tényből is fakad, hogy a régió térségei közti elérhetősége gyorsuljon és javuljon. Ezek a beruházások a közúti (86-os út, M86, M9) és a vasúti (Sopron-Szentgotthárd, Szombathely- Zalaszentiván- Nagykanizsa) közlekedésben egyaránt meg kell, hogy jelenjen. A K-Ny-i kapcsolatok fejlesztése is indokolt.

A **térségi központok elérhetőségének javítása**, a térségek és központok összeköttetésének javítása szintén minden megye fejlesztési céljai közt megjelenik.

A **közösségi közlekedés**, kiváltképp elővárosi (nagyobb agglomerációval rendelkező városok esetében) viszonylatban, **mint fejlesztési cél** mindhárom megye esetében egyértelműen megmutatkozik. Fontos még a nagyobb térségi centrumok belső elérhetőségének a javítása is. Ehhez szorosan kapcsolható fejlesztési célterületként beazonosítható az **intermodális csomópontok kialakítása**, hogy az egyéni közlekedéssel szemben a közösségi közlekedés kapjon nagyobb szerepet a lakosság életében.

A városok elérhetőségének javítása, illetve a rurális térségek esetében a turizmus érdekében fontos fejlesztési célként jelenik meg **a kerékpárutak minőségi fejlesztése**, illetve azok bekapcsolása a nemzetközi kerékpárutak hálózatába.

Határon átnyúló fejlesztések tekintetében fontos fejlesztési irányként jelenik meg a **közlekedési kapcsolatok javítása a közvetlen határtérségben**. Itt elsősorban a határátkelők minőségi és mennyiségi fejlesztését jelenti, illetve az odavezető utak minőségének javítását, illetve a korábbi vasútvonalak visszaállítása, és új vonalak kialakítása (pl. Szombathely- Oberwart, Rédics- Lendva vasútvonal).

- **Természetvédelem, erőforrás-gazdálkodás**

A természetvédelem és erőforrás-gazdálkodás néhány fejlesztési prioritása megegyezik a gazdaságfejlesztés területén már elhangzott, a helyi termékek és

mezőgazdasági potenciál fejlesztési igények megemlézésekor. Ebben a tématerületben is a **helyi termelők támogatása, a helyi termékek piacra juttatása** (és az értékesítési lánc rövidítése) jelenik meg, illetve a helyi **mezőgazdasági potenciálok hatékony és funkcionális használata**.

A régiót alkotó megyék közt is megjelenik, mint fejlesztési cél a **szemléletformálás**, tudatos életmód kialakítása, elsősorban a környezetvédelem és az energiafelhasználás tekintetében. A **környezettudatos életmód** és a fogyasztási szokások, illetve az **energiatudatosság, energiahatékonysági és energiatakarékossági** szemlélet kialakítása és elterjesztése fontos a régió lakossága számára, a fenntartható életvitel érdekében a szemléletformálásnak (már óvodai kortól kezdődően) elengedhetetlen szerepe van.

A **megújuló energiaforrások** (termál, bio, szél, nap, geotermikus) **fenntartható használata** is fontos szerepet kap a szemléletformáláson kívül, hiszen ezen energiaforrások segítségével akár épületek (lakó- és intézményi épületek) távfűtését is ki lehetne elégíteni, illetve az épületek megfelelő átalakításával/felújításával az energiahatékonyság növelését is el lehet érni.

Fontos igényként jelenik meg a régióban az **integrált vízvédelmi beruházások** létrehozása. Ebbe a kategóriába beletartoznak a települési közcsatorna kiépítését szolgáló, a vízbázisok védelme érdekében létrehozott, illetve az ár- és belvizek elleni védekezést segítő beruházások.

A hulladékgazdálkodás fejlesztése a megyék esetén fontos célként jelenik meg. Az újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés (illetve azok infrastrukturális feltételeinek a megteremtése), és az illegális hulladéktelepek felszámolása területén a következő periódusban is jelentős beruházások várhatóak.

- **Humánerőforrás, foglalkoztatás, szociális gazdaság**

Mint ahogy azt a gazdaságfejlesztési tématerület során is megemléítettük, a **szakképzési és felsőoktatási rendszer átalakítása, fejlesztése és megújítása** (kiváltképp a nagyobb fokú igazodás a gazdaság igényeihez) a humán erőforrás, oktatás tekintetében is fontos kiemelnünk. A szakképzések és felsőfokú képzések jelentősebb mértékben orientálódhatnak az ipar/elektronika irányába, elsősorban a régióban várható járműipari vállalkozások betelepülése miatt.

A megyei fejlesztési koncepciók alapján az is jól látható, hogy a versenyképes oktatás érdekében fontos fejlesztési célként jelenik meg az **új képzési formák** (e-learning és távoktatás) **és képzési irányok** (megújuló energia, járműipar területén) **elterjesztése**.

A hatékonyabb K+F tevékenységek és az oktatás minőségi fejlődése szempontjából is fontos, hogy különböző **tudásközpontok**, **kompetenciaközpontok** jöhessenek létre a régiót alkotó megyék területén.

Fontos célként jelenik meg az is, hogy a **K+F** területén tevékenykedő **szakemberekkel** együttműködve, **a vállalászási szféra** bevonásával minél inkább **versenyképes oktatási rendszer** alakulhasson ki, így létrehozva egy szélesebb **együttműködési hálózatot** (pl. gyakornoki és képzési programok). Jelentős hatása még abban is megmutatkozhat ennek a beavatkozásnak, hogy ösztönzi és támogatja a helyi, fiatal munkavállalók megtartását, letelepedését, így növelve a helyi foglalkoztatottságot is.

A humánerőforrás-fejlesztés és a foglalkoztatás területén a megyei koncepciókban is célként jelent meg **az intézményi** (oktatási, közreműködő szervezetek) **bázisok kapacitásának fejlesztése**.

Ez az áttekintés jól mutatja, hogy a megyék szempontjából a gazdaságfejlesztés, közlekedés, természetvédelem és erőforrás-gazdálkodás, illetve az emberkincs, humánerőforrás fejlesztés tématerületeken melyek azok a fejlesztési célok, beavatkozási területek, amelyekre a Nyugat-Dunántúl fejlesztései koncentrálnak, melyeket valós és szükségszerű igények alapoznak meg.

Szükségesnek, és a programozási folyamatot segítőnek látjuk a megyei, a nagytárségi és a határon átnyúló tervezésben eddig feltárt fejlesztési javaslatok konkrét felsorolását megyei bontásban.

Vas megye:

- Pannon Járműipari és Mechatronikai Klaszteren belüli együttműködések támogatása a Szentgotthárd- Szombathely- Zalaegerszeg térségben elektronika, gépípar, logisztika járműipar területén.
- Befektetések ösztönzése a magasabb munkanélküliséggel rendelkező területeken (Sárvár és Celldömölk térségében).
- Logisztikai központ fejlesztési potenciálja Szombathely-Söpte, ill. Vát és Porpác közt.
- Műszaki menedzser képzések indítása Szombathelyen.
- Kőszegen az ISES és a Corvinus Egyetem közös multidiszciplináris képzési programjának támogatása.
- A mezőgazdasági orientációjú térségek esetében (Őrség, Kemenesalja, Vasi Hegyhát) a közösségi foglalkoztatási programok kialakítása.
- Turisztikai brand-ek kialakításának támogatása, (Őrség, Kőszeg, Savaria, Pannon fürdővilág esetében) és a turisztikai fejlesztések összehangolása.
- Csapadékvíz-elvezetés érdekében létrehozott infrastrukturális fejlesztések Csákánydoroszló, Gasztony és Rátót térségében indokoltak.
- Vonzó települési környezet kialakítása (Szombathely: Csónakázó-tó, Kőszeg: a Gyöngyös partján, Körmend: Rába part).
- Telekommunikációs hálózatokhoz való szélesebb elérhetőség pl. az Őrségben.
- Észak-déli M86, a későbbi M9 és a K-NY irányú M8 közúti és vasúti fejlesztése.
- Hegyeshalom- Porpác, Szombathely- Zalaszentiván vasúti fejlesztések.
- Szombathely környéki elővárosi közlekedés kialakítása (Hév jellegű szolgáltatás kialakítása Kőszeg felé).
- Intermodális csomópontok kialakítása (Szombathely- Éhen Gyula tér).
- Határátkelők és a hozzá vezető utak fejlesztése, kiváltképp Nemesmedves, Rönök, Alsószölnök esetében.
- Vasúti fejlesztési potenciálok határon átnyúló aspektusban is: Szombathely- Oberwart és Körmend- Németújvár vasúti kapcsolatok kialakítása.
- Szombathely és agglomerációja: Pannon Járműipari centrum koncepció megvalósítása, kulturális és rekreációs lehetőségek elérhetőségének javítása a lakosság számára, felsőfokú oktatás magas színvonalának biztosítása.
- Sárvár és Celldömölk térsége számára a turisztikai pozíció erősítése, mezőgazdasági fejlesztések összehangolása, támogatása.
- Körmend- Vasvár- Szentgotthárd térségében a közlekedési hálózatok fejlesztése, logisztikai potenciál kiaknázása, helyi termékek feldolgozásának támogatása, a helyi KKV szektor megerősítése.

Zala megye:

- 74. sz. főút fejlesztése (Zalaegerszeg- Nagykanizsa közt) illetve a településeket elkerülő utak kiépítése (Zalaszentbalázs, Hahót és Bocska esetén indokolt).
- 76. sz. főút fejlesztési szükségessége.
- Szombathely- Zalaegerszeg- Nagykanizsa agglomerációs kötött pályás közlekedési rendszerre való fejlesztése (első lépésként az érintett vasútvonalak villamosításának kiépítése).
- A magyar-szlovén határon átnyúló Rédics- Lendva vasútvonal kiépítésében óriási potenciál rejlik.
- Zalaegerszeg, Nagykanizsa városokban a közösségi közlekedés szélesebb támogatása érdekében intermodális csomópontok kialakítása szükséges.
- A sármelléki repülőtér infrastruktúrájának és szolgáltatásainak a fejlesztése, és a repülőtér és a vasút összekapcsolási lehetőségének megteremtése.
- Iparfejlesztési, járműipari-, mechatronikai- és elektrotechnikai ipar fejlesztése elsősorban Zalaegerszegen és Nagykanizsán (elsősorban a Pannon Mechatronikai Klaszter fejlődési potenciálja miatt).
- Barnamezős rehabilitációs programok a nagyvárosokban, és a gazdasági szerkezetváltáson átesett városok területein (Zalaegerszegen, Nagykanizsán, Lenti és Letenye városában).
- A feldolgozóipar erősítése Zalaszentgróton és Zalaegerszegen.
- Kisvárosi életminőség-fejlesztése Pacsán, Zalalövön és Zalaszentgróton.
- Zalaszentgrót- Kehidakustány- Zalacsány- Zalaapáti közlekedési feltételeinek a javítása, térségi elérhetőségének növelése.
- Háztáji programok létrehozása, a helyi termelők támogatása a mezőgazdaság szempontjából frekvenciált területeken (Zalaszentgrót, Zalalövő, Lenti és Letenye térségében).
- Logisztikai központ fejlesztési potenciáljának kiaknázása Nagykanizsa városában.
- Műszaki szakképzés és felnőttképzés megerősítése a Zalaegerszeg és Nagykanizsa oktatási rendszerében.
- Gyógyturizmus és egészségipar fejlesztése Hévíz, Keszthely, Zalakaros, Nagykanizsa és Lenti térségében.
- Hévíz és Keszthely térségében az egészségturizmushoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, innovációhoz szükséges feltételrendszer kialakítása.
- TDM szervezetek kialakításának támogatása Zala megyében, különösen a Balaton-parti területek esetében.
- A hévízi repülőtér és környezetének fejlesztése a turizmus megerősödése érdekében.

Győr-Moson-Sopron megye:

- A szakképzési és felsőoktatási intézmények bázisainak fejlesztése (Mosonmagyaróvár, Győr Kapuvár, Csorna és Sopron esetében).
- A felsőoktatás fejlesztése, új képzési formák terjesztése, K+F tevékenységek támogatása Győr, Sopron és Mosonmagyaróvár városában.
- A beszállítói hálózatok fejlesztése és intézményi kereteinek bővítése a megye városaiban.
- A helyi gazdaságfejlesztés érdekében a KKV-k innovatív tevékenységének támogatása, K+F tevékenységek ösztönzése a megye ipari és szolgáltatói központjaiban.
- A vállalkozásfejlesztést ösztönző programok indítása, klaszterek szervezése, minőségbiztosítási rendszerek terjesztése a megye gazdasági központjai esetében.
- Szolgáltatásfejlesztések megjelenése a főbb turisztikai centrumok térségében, kiváltképp a vízi-, egészség-, sport-, és aktív turizmus tématerületén, illetve az ehhez kapcsolt marketingtevékenységek támogatása.
- A megye mezőgazdasági és élelmiszeripari térségeiben a termelés és értékesítés ösztönzése, biotermelési potenciálok felmérése, helyi termékek piacra jutásának támogatása szükséges.
- Észak-déli közlekedési kapcsolatok javítása érdekében a 86-os út fejlesztése, kelet-nyugati összeköttetés szempontjából a 85-ös közút fejlesztése indokolt.
- A megye leszakadó (elsősorban déli) térségeinek a felzárkóztatása.
- Vállalkozási zónák kialakítása a Rábaköz térségében.
- Térségi szervező központok funkcióbővítése, térségi központi szerep erősítése a kisebb városok esetében (Beled, Jánossomorja, Pannonhalma, Fertőd és Fertőszentmiklós esetében).
- Vidéki térségek erőforrásainak a feltárása, termelési potenciálok fejlesztése, a megfelelő gazdasági és intézményi környezet kialakítása, hangsúlyosan a Rába-közben és Sokoró alja esetében.
- Környezeti elemek védelme, környezeti infrastruktúra fejlesztése a Szigetköz, Hanság, Pannonhalma és a Fertő-tó térségében.
- A Bécs- Pozsony- Sopron- Győr nagytérségi együttműködések támogatása.

5.3. Megyei jogú városok fejlesztési prioritásai és hatásuk Nyugat-Dunántúl fejlődésére

A 2014-2020-as területfejlesztési folyamatokban a megyei jogú városok és a tervezett ITB (integrált területi beruházás) fejlesztések a városok és közvetlen térsége fejlődésében nagy hatással lehetnek. Fontosnak tartjuk ezért, hogy a régióban megtalálható 5 megyei jogú város legfőbb problémáit szemléltessük, azok megoldási lehetőségeit feltárjuk, és ezzel összhangban a fejlesztési irányokat bemutassuk.²⁶

Sopron:

Sopron 2012 év végén elfogadott új Településszerkezeti Terve 292,3 ha gazdaság fejlesztési területet jelölt ki, mely a beépített és beépítésre szánt területek több mint 10%-át jelenti. A vállalkozások számára nem csak a megfelelő vállalkozói környezet kialakítása a prioritás, hanem a város elérhetősége is. Az előzetes tervek alapján az osztrák A3 autópálya egészen a határig fog húzódni, ezért a város és térsége szempontjából kulcsfontosságú lehet a magyar oldali M9-es beruházások megkezdése. Az ipari területek kialakítása során figyelembe kell venni a Natura 2000 területek korlátozó tényezőit is. További jól kiaknázható lehetőség a városban, hogy a megszűnt tradicionális könnyűipar nyomai (barnamezős területek) jelentős fejlesztési térségekké alakíthatók. További fejlesztési erőt adhat az egyetem és a vállalkozói szféra együttműködéseinek számában és minőségében létrehozható növekedés is, mely támogatása és ösztönzése esetén egy specializált (erdőipari és faipari) K+F bázis jöhetne létre. Fontos megjegyezni, hogy Sopron lakossága az elmúlt 10 évben mintegy 10 ezer fővel nőtt, mely elsősorban a jobb életkörülmények (főleg az osztrák munkavállalás miatt) reményében ideköltöző betelepülők számának köszönhető.

A városban az elmúlt években számos eredményes projekt jött létre: a Deák-tér és a Fő tér felújítása, a Várfal sétány kialakítása, a Tűztorony felújítása, Egyetemi kutatólabor és bemutatóház, Inkubátorház, Bormarketing Műhely létrehozása.

Sopronban a városfejlesztés céljai a 2014-2020-as periódusban:

- Kiemelt célként a gazdaságfejlesztés mutatkozik meg, fő beavatkozási területek a vállalatok letelepedésének, a városba áramló befektetések ösztönzése, nagyvállalatok és a város közti kommunikáció javítása.

²⁶ A megyei jogú városok fejlesztési prioritásainak bemutatását segítették: Bartal Gábor (Sopron), Szakály Szabolcs (Szombathely), Polgári István (Győr), Matics Attila (Zalaegerszeg) és Horváth István (Nagykanizsa).

- Turizmusfejlesztés is célként jelenik meg, az örökségturizmus (Széchenyi, Esterházy, történelmi emlékek), az egészség- és gyógyturizmus (Balf, Lővér), aktívturizmus (Fertő-tó és környéke), konferenciaturizmus, bor- és gasztronómiaturizmus területén várhatóak jelentősebb együttműködések és beruházások.
- További célként jelenik meg az oktatás és a K+F tevékenységek fejlesztése, mely során a Nyugat-Magyarországi Egyetem szerepét erősíteni kívánják a város gazdasági életében, illetve fontos, hogy az egyetem és a vállalkozói szféra együttműködése jelenjen meg a K+F területén.
- Fejlesztési prioritásnak minősül az épített örökségek védelme, megőrzése és fejlesztése, a könnyűipar „kihalását” követően a fennmaradt ipari létesítmények (mint barnamezős beruházások) újraélesztése illetve további város rehabilitációs projektek kialakítása és kivitelezése, különösen a belváros életterének újjáélesztése.

A 2014-2020-as tervezési időszakra előkészítés alatt álló fejlesztési javaslatok:

- a térszerkezeti kapcsolatok fejlesztése (határátkelők és az oda vezető utak fejlesztése)
- intermodális csomópont kialakítása
- közúti fejlesztések (ÉNy-i összekötő szakaszok, D-i körgyűrű)
- Ikva-patak és Sós-patak mederrendezése, záportározók kialakítása, csatornahálózat fejlesztése
- Várkerület új arculatának kialakítása (II. ütem)
- Iparterületek fejlesztése (ÉNy-i és DK-i ipari park)
- Sopron és térségének turisztikai fejlesztése (Fertő-tó kultúrtáj, Balf)

Győr:

A régió városai közül Győr kedvező helyzetben van. Országos jelentőségű beruházások valósulnak meg (főleg az Audi Hungária Motor Kft. jóvoltából), a Széchenyi István Egyetem és a gazdasági szereplők együttműködése és ebből a kooperációból kialakuló gazdaságvezérelt K+F tevékenység példaértékű, Győr és környéke napjainkban Magyarország egyik (ha nem a) legdinamikusabban fejlődő városa és térsége. Ez a rendkívüli nagy gépipari, járműipari potenciál a következő 10-20 évben is óriási gazdasági és lakosságszám-növekedést eredményezhet. Győr és térsége középtávon mintegy 25-30 ezer ember betelepülése is prognosztizálható. A városban és környékén a turizmus és annak fejlődése is egyre nagyobb szerepet kap: a kulturális-, gasztronómiai- és egészségturizmus, valamint az aktív szabadidő-eltöltés és a kerékpárturizmus fontos fejlődési irány, amelynek további lendületet adhat, hogy Győr városa rendezze meg a 2017-es Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivált.

A 2014-2020 közt Győr városában tervezett legjelentősebb beruházások:

- A belváros kulturális infrastruktúrájának funkcióbővítő fejlesztése, mely magában foglalja a Xantus Múzeum, a Győri Nemzeti Színház, a Bécsikapu tér fejlesztését, a kulturális turizmus kínálatának bővítését, illetve lehetőséget ad Győr „új kulturális főutcája” kialakításához.
- Az egészségipar infrastruktúrájának fejlesztése: rekreációs és gyógyászati központ kialakítása, nyugdíjas házak létrehozása és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, a Petz Aladár Megyei Oktató Kórház fejlesztése illetve az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál infrastruktúrájának fenntartható hasznosítása (uszoda, sportközpont, edzőterem) és az olimpiai központ kialakítása.
- A Széchenyi István Egyetem fejlesztése (a K+F+I, oktatási és infrastrukturális fejlesztések, kollégiumi férőhelyek bővítése).
- Szórakoztató-szabadidős témapark kialakítása az ún. Kiskút liget területén: az állatkert fejlesztése, műjégpálya fejlesztése, az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztiválnak otthont adó sportlétesítmények fenntartható hasznosítása.
- Városréten új igazgatási, gazdasági és szolgáltatási központ létrehozása, konferencia-, vásárközpont és inkubátorház kialakítása, illetve új „öko-városközpont” létrehozása.
- Fenntartható városi közlekedésfejlesztés: intermodális csomópontok kialakítása, alacsony CO₂ kibocsátású autóbuszok beszerzése, belvárosi körgyűrű kialakítása, Győr külső elkerülő útgyűrű megvalósítása, P+R, B+R parkolórendszerek fejlesztése.
- Várostérségi mobilitás és munkahelyteremtés: a Győri Nemzetközi Ipari Park fejlesztése, elsősorban a járműipar hazai beszállítói hálózatának erősítése és munkahelyek teremtése érdekében; elővárosi közösségi közlekedési rendszerek fejlesztése, a péri nemzetközi repülőtér és a gönyői kikötő fejlesztése, Győr és térsége kötőpályás közösségi közlekedési rendszerének fejlesztése (beleértve a Győr-Pér és a Győr-Audi kötőpályás kapcsolat kiépítését is).
- Társadalmi felzárkóztatási program az élhető európai város megteremtése érdekében: a munkaerőpiacra való eljutás segítése, képzési programok kialakítása, panelprogram és óvodafejlesztési program.

Szombathely:

Vas megye székhelyének, Szombathelynek a városfejlesztés fő iránya a gazdaságfejlesztés és a munkahelyteremtés, annak ellenére, hogy a város ipari tevékenységnek helyet adó területei egyre csökkennek. A városi foglalkoztatottak közel 40%-a az iparban dolgozik (főleg a gépipar területén), de a város gazdasági kitettsége erős a külföldi gazdasági folyamatokat tekintve, hiszen a vállalkozások (különösen a közép- és nagyvállalatok esetében) tulajdonosai és a felvevőpiac is külföldre összpontosul. A megyeszékhely elhelyezkedése, régióban betöltött helyzeti pozíciója alapvetően jónak mondható, ugyanakkor a város megközelítése már

korántsem annyira megfelelő, így ezért is olyan fontos az É-D-i közlekedési tengely létrehozása a megye és Szombathely számára. A város demográfiai viszonyait vizsgálva megállapítható, hogy a belváros népessége csökken, míg az agglomerációban található települések lakosságszáma növekedő tendenciát mutat. Ezért is egyre fontosabb a város fejlesztése során a térségi szemlélet megjelenése, illetve (elsősorban az ingázók számára) az elővárosi közlekedés fejlesztése és az intermodális csomópont kialakítása, illetve egy HÉV jellegű közlekedés a Szombathely-Kőszeg vonalon. Vasúti szempontból fontos kiemelni, hogy a város fekvéséből adódó vasúti logisztikai központi szerep nagy fejlesztési potenciállal bír, mely a régió szempontjából is nagy fontossággal bírhat. Határon átnyúló aspektusból pedig megkezdődtek a tárgyalások a Felsőőr (Oberwart)- Szombathely vasútvonal helyreállításának lehetőségéről. További megoldandó problémaként merül fel a slum-osodó és a barnamezős területek újraélesztése. A város (a jelentős állami adósságvállalás ellenére) még mindig jelentős adósságállománnyal bír (5-6 mrd Ft), így ez jelentős mértékben befolyásolhatja a pályázati aktivitást (önerő-problémák).

A 2014-2020-as finanszírozási időszakra való felkészülése érdekében a város a következő fejlesztési prioritásokat jelölte ki:

- Iparfejlesztés, ipari munkahelyteremtés és regionális logisztikai szolgáltató központ kialakítása.
- Intermodális csomópont, integrált közösségi és alternatív közlekedési rendszer kialakítása.
- Barnamezős városrehabilitáció a Huszár laktanya rehabilitációjával és továbbiak fejlesztéseinek előremozdításával.
- Szombathely kulturális örökségének integrált védelme a helyi gazdaság védelmével összhangban (2016-ban lesz Szent Márton születésének 1700. évfordulója).
- Az egészségtudatos életmódot szolgáló szolgáltató tevékenységek és infrastruktúráik fejlesztése
- A vidékkel harmóniában fejlődő modern „szolgáltató város” országhatáron túlnyúló vonzáskörzettel.

Zalaegerszeg:

Zalaegerszeg gazdasági szerkezet átalakulóban van, ugyanis a városban megszűntek a hagyományos iparágak (úgy mint a textilipar és az élelmiszeripar), ugyanakkor a régióban formálódó Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ együttműködésben nagy szerepet kíván vállalni. A városban nagyipari lehetőségek eddig részben bérnyújtásra (Flextronics) korlátozódtak, ugyanakkor igény mutatkozik az ágazat fejlesztésére, hiszen az ipari parkok kapacitásának bővítése folyamatos. Az északi ipari parkban akár 350 hektár egybefüggő ipari terület is rendelkezésre áll. Cél a központ működésén keresztül a régióban megvalósuló

iparfejlesztési beruházások generálása, lebonyolítása, a magyar beszállítói arány növelésével új kapacitások, munkahelyek létrehozása. A városban a második inkubátorház is már több mint 70%-os kihasználtsággal működik, így reális esélye van egy harmadik előkészítésére is. A város megközelíthetősége ugyanakkor az 5 megyei jogú város közül a legkedvezőtlenebb, ugyanis a gyorsforgalmi úthálózat elkerüli. Ezt tudná enyhíteni az M9-es autópálya létrehozása, valamint az M9-et az M7-es autópályával összekötő M76-os út további fejlesztése Körmend irányába, ahol a tervezett M8-asra is kapcsolódna, így biztosítva az országhatár gyors elérését. A városban az oktatás egy dinamikus fejlődésen ment keresztül, megerősödött a városban a gazdasági, műszaki és egészségügyi képzések száma és színvonala is. A zalaegerszegi felsőoktatási intézmények és szakmai szervezetek gépészeti mechatronikai hálózati kutatásra és képzési együttműködésre 748 millió forint 100%-os, kiemelt támogatást nyertek el az Új Széchenyi Terv Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) pályázatán. A turizmus alapját a közelben és a városban található nagyobb gyógy- és termálfürdők adják, mely látogatottságához nagyban hozzájárul a város orosz testvérvárosának turistaszáma is. Azonban zalaegerszegi AquaCity közvetlen szomszédságában rendelkezésre álló területre tervezett szállodakomplexum lényegesen javítaná a vízi létesítmények (Gébárti-tó, AquaCity, fedett termálfürdő) kihasználtságát, eredményes működését is.

Nagykanizsa:

A város annak érdekében, hogy a 2008-ban kezdődő válság utáni időszakból kilábaljon, Nagykanizsa a struktúraváltozás mellett döntött. Ennek érdekében a városmarketing is megváltozott: a térség fejlődése szempontjából jelentős gazdaságfejlesztési beruházások valósultak meg, melyhez a város különböző ösztönzői is jelentős mértékben hozzájárultak: a KKV-k és a nagyvállalatok a letelepedés esetén támogatásban részesülnek. Mindemellett a város abban a kiváltságos helyzetben van (nem úgy, mint Szombathely és Sopron városa), hogy ipari területek még bőven rendelkezésre állnak az új befektetők számára. A gazdaság élénkítése mellett a belváros megszerépítése és élhetősége is célként fogalmazódott meg a város fejlesztése során. Az oktatás és a szakképzés területén történő beruházások is megtörténtek (főleg a gépipar, logisztika területén), melyek a vállalkozások igényeihez, valamint többek között a Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központhoz kíván igazodni. A logisztika a város életében már így is nagy szerepet játszik, de Horvátország csatlakozása és az M9-es autópálya megépülésének köszönhetően ez a potenciál jelentősen nőhetne. A vasúti központi szerepe is megnövekedhetne, ha a tervezett Zalaszentiván-Nagykanizsa vonal felújítása megtörténhetne a következő periódusban.

A város 2014-2020-ra kitűzött fejlesztési irányai:

- intelligens növekedés: a tudáson és innováción alapuló gazdaság

- fenntartható növekedés: az erőforrások környezetbarát és hatékony felhasználása
- inkluzív növekedés: a magas foglalkoztatás, gazdasági és szociális kohézió növelése
- A gazdaság innovatív jellege főleg három fő területre specializálódhat: a vízkezeléssel foglalkozó vállalatok és azok K+F tevékenysége, a bútorgyártás, faipar és az ehhez köthető megújuló energia területének oktatása, gépipar és autóipar erősödése, és az ehhez köthető oktatás és kutatás fejlesztése, együttműködések kialakítása.

5.4. Ágazati és határon átnyúló regionális célok a Nyugat-Dunántúlon

A Recom HU-AT 2014 projekt keretében nem csak a Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék által kidolgozott fejlesztési koncepciókat vettük figyelembe, hanem tematikus műhelymunkákat is szerveztünk, amelyen részt vettek a különböző szakmai területeken dolgozó szakemberek. A jelenlegi programozási folyamatok, a megyék és térségek, a régió fejlődési irányairól tartott szakmai beszélgetések számos olyan problémát, fejleszteni kívánt tématerületet és fejlesztési lehetőségeket érintettek, melyek esetében előfordul, hogy sem a jelenlegi osztrák-magyar programozás, sem egy-egy megyei koncepció esetén nem merül fel jelentősen, pedig az igény és a szükség megmutatkozik. Ezen fejlesztési területeket nemcsak a hazai térségi és ágazati, hanem a határon átnyúló viszonylatban is értelmeztük.

A **gazdaságfejlesztés tématerületén** nagyobb szerepet kell kapnia a **vállalkozási képzéseknek**, illetve ehhez kapcsolhatóan a **közvetítő szervezetek mentoráló tevékenységének a támogatásának**. A **tudástranszferre, a know-how folyamatokra**, illetve az ehhez szorosan köthető **oktatás** (és a szemléletformálás) **fejlesztésére** is nagy hangsúlyt kell fektetni a jövőben.

Térszerkezeti és turisztikai kínálat alapján a régió négy nagyobb részre osztható:

- Sopron és a Fertő-tó térsége
- Győr- Szigetköz- Pannonhalma térsége
- Vas és Zala megye a Balaton térségének kivételével (mint a fürdők köré épülő szelíd, kulturális és természeti turizmus célterületei)
- Zala megye Balaton-parti területei

Ez a **négy** nagyobb **turisztikai nagytáj megfelelő marketing-keretül szolgálhat**. A régió szempontjából elkülöníthető térségi adottságok, turisztikai kínálatok azonban természetes módon illeszkednek mind a magyar-szlovák, magyar-osztrák és magyar-szlovén programok területeihez.

Határon átnyúló együttműködések esetében a **kisprojekt-alap visszahozása**, akár **tematikus kis projekt alapok indítása** újra hozzásegíthetné az osztrák-magyar programot a térségen belüli szélesebb és mélyebb beágyazódáshoz.

Az **együttműködések, partnerségek kialakítása** továbbra is fontos – ehhez a RECOM HU-AT 2014 folyamat, a következő másfél évben kidolgozandó 8 kulcsprojekt-javaslat folyamata megfelelő keretet nyújthat mind osztrák, mind magyar oldalon. Fontos, hogy ehhez a megfelelő, mindkét oldal számára támogatott és elfogadott, **szükséglet- és kezdeményezésalapú projektek** valósulhassanak meg. Ezeknek a projekteknek (kiváltképp a gazdaságszervezési projektek esetében) a partnerségi összetétele során a magyar oldali szervezeti fejlődés egyik járulékos eredménye lehet, hogy kiegyenlítettebbé válik az **osztrák-magyar vezetőpartneri viszony** (az előző periódusban az osztrák vezetőpartneri dominancia érvényesült).

Az osztrák-magyar együttműködések során a **know-how tudástranszfer** mindig is fontos szereppel bírt, így ezeknek a folyamatoknak a **támogatása, erősítése** a jövőben továbbra is fontossággal kell bírnia. E tevékenységekhez kapcsolható az **innováció**, és annak **újrértelmezése**, benne a társadalmi és a szociális innováció is, ahogy azt az eredeti fogalom is jelentette, és nem csak leszűkült technológiai illetve műszaki innováció.

A **közvetlen KKV támogatás** esetében a döntéshez hangsúlyosan figyelembe venni, hogy a nemzeti programok körében Magyarországon legalább 60%-os lesz a gazdaságfejlesztési támogatások aránya – azaz a KKV területen **relatív „támogatási forrásbőség” léphet fel**; illetve hogy már a jelenlegi Regionális Operatív Program esetén is megfigyelhető volt a GOP pályázatok pályázókat elszívó hatása különösen 2007-2009 között: bonyolultabb, bizonytalan kimenetelű osztrák-magyar vállalkozói konstrukciók indítása erre nem lenne tekintettel.

A **közlekedési tématerület** esetén **felmérést igényel az M86-os Győr-Szombathely szakaszának 2015 év végéig tervezett kiépítésének hatása**: a kérdés, hogy vajon milyen közép- és hosszú távú migrációs és gazdaságfejlesztési folyamatokat indít el vagy erősít meg Nyugat-Dunántúlon? (Győr városa 25-30.000 fős lakosságnövekedéssel számol középtávon.)

A régióban eddig is jelentős vasúti beruházások jöttek létre (elsősorban a GySEV jóvoltából) és az M86-os gyorsforgalmi út elkészültének motorizációs nyomását ellensúlyozandó **fontos a vasúti fejlesztések dinamikus folytatása**. 2014-ig elkészül a **Porpác-Csorna-Mosonszolnok, 2015-ig pedig a Szombathely-Zalaszentiván** viszonylatok villamosítása, illetve célként jelenik meg a **Zalaszentiván-Nagykanizsa** vasútvonal korszerűsítése és villamosítása, valamint a **Sopron-Győr** vonal kétvágányúsítása.

Az úthálózat minőségének romlása (illetve az a szándék, hogy a 4 és 5 számjegyű utak felújítását EU-s forrásokból nem lehet biztosítani a jövőben) és a növekvő üzemanyagárak is hozzájárulhatnak ahhoz a folyamathoz, hogy **a mikro-szolgáltatások** és vidéki térségekből való **ráhordások a közösségi közlekedésre** pár éven belül egyes határ-menti és vidéki perifériális területek szinte kizárólagos megközelíthetőségévé válhatnak.

A lakossági és a turisztikai igény is növekedett a **kerékpáros közlekedés** esetén, ezért fontos, hogy a térségi és a városi kerékpárutak számát a keresleti oldal igényei szerint növeljük. Ezek a kerékpárhálózatok több esetben is csatlakozhatnak a határon átnyúló és nemzetközi kerékpárutakhoz (pl. Eurovelo 6-es út, Iron Curtain Trail). Fontos, hogy ahol jelentősebb turisztikai kereslet is megfigyelhető, ott a kerékpáros turizmushoz elengedhetetlen **szolgáltatások** minőségi és mennyiségi **fejlesztése** is szükséges.

Az osztrák-magyar együttműködések viszonylatában a közlekedés területén **növekvő igény** jelentkezik a **kooperálásra** (de csak általában azokban az

esetekben, amit Ausztria is teljes támogatottsággal képvisel) – lehetséges projektjavaslat és együttműködés várható például a **Szombathely-Felsőőr és Kőszeg-Felsőpulya** összeköttetés kérdésében.

A magyar nemzetstratégia egyik kiemelkedő eleme a **határ-menti egykori közúti közlekedési kapcsolatok helyreállításának a kezdeményezése**. A 2007-2013-as időszakban a GREMO projekt keretében 38 egykori ilyen kapcsolat **előzetes felmérése elkészült** (útvonal-vezetési terv és polgármesteri konzultációk szintjén a határ mindkét oldalán). Az osztrák-magyar program előkészítésében korai döntést igényel, hogy adott számú (6-10) ilyen összeköttetés megteremtéséhez a program keretében a partnerek tudják-e biztosítani a finanszírozást. Ezen kapcsolatok visszaállításának szükségessége a Sopronban tartott RECOM konferencián is megmutatkozott: ahol az osztrák partnerek is elfogadták a határ-menti utak fejlesztésének fontosságát. A prioritizálás módszertanának szempontjai lehetne az ingázás mértéke, vagy a menetrendszerű közösségi közlekedési lehetőség megindulása/megléte, összességében pedig az adott közúti kapcsolat helyreállításának komplex társadalmi-gazdasági hatásvizsgálata. Megfontolandó, hogy ennek a vizsgálatnak a jelenleg futó osztrák-magyar ERRAM projekt adjon helyt és lehetőséget.

Felmérést igényel a TEN mag-fejlesztések körének és a további **TEN hálózati elemeknek egymáshoz való viszonya az osztrák-magyar határtérségben**. Ez fontos lenne magyarországi vezetőpartner kezdeményezésével.

A **közlekedés-szervezésben** szükségesnek mutatkozik egy hét éves keretprogram indítása, amely lehetőséget adhat a magyar közlekedési vállalatoknak a VOR-ral összhangban létrejövő **közlekedési szövetségének** a megalapozására és **fokozatos létrehozására**. Itt folytatható a megkezdett **elektronikus forgalmi irányító-rendszer** és **utas tájékoztatás** teljessé tétele. Itt különös figyelmet érdemel **a térségen belüli mikrohálózatok fenntartása, megerősítése** (az osztrák Post-bus mintájára). Ehhez szorosan kapcsolódnak azok a fejlesztési célok, melyek az osztrák-magyar határrégióban **a koordinált közösségi közlekedési és a fenntartható közlekedési rendszer kialakulása és megerősödése** érdekében jönnének létre. Ezek a fejlesztések komplex módon, **egy hét éves finanszírozással** valósulhatnak meg.

Magyarország és Ausztria esetében is közös érdekelttségként merül fel a közúti tranzit kamionforgalom ROLA tengelyre való terelése. Ez különösen érinti a szlovákiai autógyárak adriai szállítási viszonyait, mely a két ország területének közúti forgalmát terheli elsősorban. A vasúti pályák villamosításainak nyomán erre is megteremtődhet a lehetőség.

A **környezetvédelem** tématerületének jövőbeli fejlesztéseihez nagyban hozzájárulhat az a tény, hogy **Magyarország Megújuló Energiahasznosítási Cselekvési Terve** egyedi energia-rationálási célkitűzésként évente 50.000-70.000

ingatlan felújítását célozza meg, ez érdemi hatással tudhat lenni az **energiahatékonyság növelésére** Magyarországon.

A környezetvédelem területén fontos prioritásként jelentkezik a megfelelő **szakemberek képzése**. A képzés esetén elsősorban felnőttképzést (maximum 1 éves képzés), vagy energetikus átképzést javasolunk (maximum 3 hónap). A potens résztvevői kör legfeljebb ilyen hosszúságú **átképzésekre** kész. Ehhez kapcsolódóan fontos megemlíteni, hogy nem csak a szakemberek képzése, hanem a képzők fejlesztése is elengedhetetlen, hogy a legújabb ismereteket tudják továbbadni a szakemberek számára.

Környezet-technológiai innováció szempontjából sem elhanyagolható a régióban mindeddig hiányzó, mintegy 200 kistelepülési **egyedi szennyvízkezelési kisberendezések alkalmazása**. A nemzeti programokon belüli esélyüket csökkenti az önálló Regionális Operatív Program hiánya és az, hogy ez specifikusan csak a Dél-Dunántúl és **Nyugat-Dunántúl térségének kistelepülései számára** mutatkozik meg **nagy szükségletnek**.

Osztrák-magyar együttműködési viszonylatban is megmutatkozik, hogy a **nemzeti energetikai célterületek még nem kiforrottak**, így az ehhez illeszkedő tervezés **nehézségekbe** ütközik **az osztrák-magyar program tervezésében** is.

Az **intézményi energia-rationálás** és **megújuló-energia használat** területén a meglévő világhírű osztrák **know-how átvételében** a minta-projekteken kívül nem történt eddig áttörést hozó lépés.

A tudástranszfer mellett az energiahatékonysághoz köthető **szemléletváltás támogatása** is indokolt. Az ezen a területen meglévő osztrák **integrált gondolkodást** segítheti egy tematikus **energiahatékonysági grant-scheme létrehozása**: szakértés, képzés, tervezés, kivitelezés modellrendszere (például a Nyugat-Dunántúlon hiányzó auditorok esetében). Ez jelenthet akár célzottan megyéenként néhány kistérséget, adatbejárást, járási (esetleg települési) szintű adatfelmérést és ehhez kapcsolódó képzéseket – egy összeszövődő 3-4 lábú integrált gyakorlat alapjainak lerakását.

A lakosságot érintő mintaprojektek lehetőségeit jelentősen lerontja az esetlegesen érintett házak alacsony energia-hatékonysága; valamint a közösségi tüzelőanyag behordás ÁFA kötelezettsége (ld. Pornóapáti közösségi fűtőmű). Osztrák oldalon mindkettő megoldott. Érzékelhető, hogy egy mintaprojektnek **nem csak egy-egy pontszerű beruházást, hanem sokkal inkább a teljes szociális-gazdasági összefüggés-rendet kellene tartalmaznia**. Beleértve annak **szabályozási szükségleteit** is (mint pl. 2000 után a CBC nyomán a Naturparkok magyarországi törvényi szabályozásának megszületése).

A határon átnyúló programokban elsősorban a **hatékonyságnövelésnek** és a **térségi információs- és monitoring-rendszereknek** lehet finanszírozási

lehetősége. A **talajvédelem, csapadékvíz-védelem és árvízvédelem, monitoring-rendszer kiépítése** a Pinka, a Lajta és a Rába-folyó mentén és másutt is fontossággal bír. A **geotermikus energiafelhasználás** bővülő lehetőségeinek területi környezeti monitoring-rendszerének kiépítése is lehetőség az osztrák-magyar program számára.

A környezetvédelem és az intézményi együttműködések számára a két, **határon is átnyúló nemzeti park** programját javasolt egy **hétéves keretprogramként** beemlíteni.

A **humán erőforrás-fejlesztés és a szervezeti együttműködések** tématerületében fontos figyelembe venni azt a tényezőt, hogy **a folyamatok gyorsabban változnak, mint a szabályozási és finanszírozási keretek**. Folyamatos követésben vagyunk (pl. a képzések elindításánál).

Az oktatási szerkezet átalakítása, illetve a különböző új oktatási formák fejlesztésén kívül **a duális képzési rend, a pályáorientáció és a mentorálás megerősítése** is kulcsfontosságú Nyugat-dunántúli megyék számára. A **pályakezdőkre való figyelem** is nagy szereppel bírhat a jövőben, hiszen 2020-ig egy egész más generáció lép munkába. A szociális kompetencia megszólítása Ausztriában nem ritkán a szervezett képzések idejének első 30%-át igénybe veszi.

A jelenlegi intézményi átalakulások és a társadalmi változások alapján azt tapasztalhatjuk, hogy azok a (valamely szempontból) **hátrányos helyzetű társadalmi csoportok**, akiknek szüksége van segítségre, **egyre növekvő tendenciát mutatnak, de a segítő szervezetek száma és lehetősége pedig fokozatosan csökken**.

A **tartós álláskereső** számára **több, személyes mentorálásra** van szükségük, mint ami ma a rendszerben elérhető lehetőség. A 2-3 hónapos modulrendszerű és informális tanulási lehetőségek megteremtése és nagyban segíthetné az álláskeresőket visszatérését a munkaerőpiacra.

A határ-menti együttműködések egyik területeként szolgálhatna az **osztrák gyakorlat alapján a hátrányos helyzetűek képzése és oktatása**, mely alkalmas lehet az elsődleges **munkaerőpiacra való visszasegítésre**.

A **kis projekt alap** szükséges a szélesebb, **nagyprojektet vállalni nem tudó szervezetek** megújuló **részvétele érdekében**. Különösen elmondható ez a kulturális együttműködés, és az innovatív szociális kezdeményezések területén. A humán erőforrás-fejlesztés és az intézményi együttműködést ösztönző projektek esetében javasolt a **kísérleti projektek** lehetőségének megteremtése.

A **közoktatás területén** a Klebersberg Intézményfenntartó Központtal és a tankerületi vezetőkkel való egyeztetés új lehetőségeket nyithat meg, illetve ezen a tématerületen a **7 éves keretprojektek** elindítása jelentős fejlődést

eredményezhetnének (például a délutáni kisgyermekkorú és gyermekkorú kompetencia-fejlesztés kérdésében- szakkörök olyan térségekben is, ahol ez önmagában nem lenne elérhető).

A településfejlesztés, azon belül is hangsúlyosabban a **városok fejlesztésének** témakörében egyértelműen **külön lehet/kell választania városi jogállású és a megyei jogú városokat**. A megyei jogú városok körén kívül nincsen érdemi előkészület, az integrált területi beruházások /ITB/ terén nem érzékelhető mozdulás: nemzeti programokban ezek lehetősége leszűkülni látszik (szemben a gazdaságfejlesztési komponenssel), ez különösen Nyugat-Dunántúl megyéinek kisvárosi szövete szempontjából lesz jelentős kérdés. Ez a tervezésben elsősorban a megyei szint számára „fenntartott” célterület. Azonban azt is látni kell, hogy a megyei jogú városokban **a városfejlesztési management kapacitások sporadikusak**, zömében csak projektekre szerveződnek meg. Az integrált városfejlesztés-finanszírozás okán (azaz a „minden projekt legyen komplex” elv miatt, szemben „a projekt hatása legyen komplex elvvel”) **hiányzik a városok belüli nagy infrastruktúra egyedi támogatásának a gyakorlata**. „Apró” lépéseket lehet, város-struktúrát átalakító lépések nem lehet ebből megvalósítani. Város-strukturális átalakításokhoz a térségünkben egyedül Győr rendelkezik számottevő forrással.

Az **energetika hangsúlyosan** jelenik meg szinte minden integrált városfejlesztési stratégiában (IVS-ben). Ami viszont teljesen **hiányzik**, az **az energia-hatékonyság** (például az önkormányzati ingatlanok felmérése, képzés- és ebből fakadó kivitelezés).

A turisztikai programok szűkülése és az úgynevezett **funkcióbővítő városfejlesztési prioritások helyébe lépő szociális cél** (amely Nyugat-Dunántúlon elsősorban a lakótelepeket érintheti) városfejlesztési finanszírozási ürt jelenthet 2014-2020 között.

Ugyanakkor a Recom HU-AT 2014 projekt keretében létrejött megyei jogú városi találkozó alapján megállapítható, hogy **a megyei jogú városok** mindegyike konszolidált, **megalapozott városfejlesztést készít elő** a 2014-2020-as időszakra, és meghatározó, **potenciális partnerek lehetnek** a következő periódus osztrák-magyar operatív programja során.

*A közvetlen határmenti kapcsolatok megszervezésében **fájdalmasan érezhető a Nyugat-Pannon EuRégió működése felfüggesztésének a hatása**. Komolyan megfontolandó, hogy a Rába-habzás és a szemétegető mű megállítása után **eljött-e az ideje a három megye és Burgenland EuRégiója működésének az újraindítására**. Ez sokkal **szélesebb együttműködési területeket jelenthet**, mint az osztrák-magyar ETE program, viszont kontextuálisan **erősítheti meg a közvetlen határtérségi együttműködést**.*

5.5. Az osztrák-magyar határon átnyúló együttműködési program jelenlegi prioritásainak és a megyei koncepciók fejlődési prioritásainak összehasonlító bemutatása- a Nyugat-dunántúli programozás érdekében

A Recom 2013. évi regionális stratégiájának egyik legfontosabb célja az, hogy a dokumentum figyelembe vegye a térségi igényeket, illetve a programozás jelenlegi állását. Fontos, hogy ez a stratégia mintegy hídként legyen számon tartva a programozás és a térségi szereplők számára, ezért nagyon fontosnak tartottuk, hogy bemutathassuk a programozás jelen állása alapján támogatható fejlesztési prioritásokat, illetve a megyei koncepciókban szereplő fejlesztési célokat. Ez a táblázat áttekinthetőbbé teszi a megyei koncepcionális célokat, stratégiai irányokat, illetve a program jelenlegi lehetséges fejlesztési prioritásait.

A kiválasztás módszertanát az alábbiak szerint hoztuk létre:

Az Európai Parlament és Tanács rendelete által megszabott prioritási tengelyeket, tematikus célokat, illetve a beruházási prioritásokat az aktuális osztrák-magyar programozó csoport jelenlegi döntései²⁷ alapján választottuk ki. A régiót alkotó Győr-Moson-Sopron, Zala és Vas megye aktuális koncepcióinak munkaanyagainak segítségével a megyék által kialakított fejlesztési prioritásait és stratégiai céljaikat válogattuk össze, melyek szorosan összefüggnek a programozó csoport aktuális döntéseivel a tematikus koncentrációk és az ahhoz rendelt beruházási prioritások tekintetében. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a megyei stratégiai célok közül csak azokat illesztettük bele a táblázatba, melyek egyértelműen beazonosítható és megfeleltethető az adott tematikus célhoz és beruházási prioritáshoz.

Prioritási tengely	Tematikus cél	Beruházási prioritás	Győr-Moson-Sopron megye	Zala megye	Vas megye
Gazdaság és innováció	(3) A KKV-k versenyképességének a fokozása	3a) Vállalkozói szellem, az új ötletek gazdasági kiaknázása, új vállalkozások létrehozása	A KKV kultúra terjesztése és vállalkozói aktivitás Vidéki térségek erőforrásainak feltárása, befektetőbarát környezet kialakítása	A KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok aktivitásának élénkítése Helyi értékekre épülő, fejlődő vidéki gazdaság	
		3d) KKV-k kapacitásának növelése annak érdekében, hogy részt tudjanak venni a növekedési és innovációs folyamatokban	Helyi gazdaságfejlesztés és innovációk támogatása	Jövő centrikus, piacképes gazdasági tevékenységek fejlesztése Hagyományokon alapuló gazdasági ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése	Klaszter alapú vállalkozásfejlesztés és KKV-k exportképességének a javítása
Zöld gazdasági növekedés	(6) Környezetvédelem és az erőforrások	6b) Vízügyi ágazat			Környezeti állapot javításához kapcsolódó

²⁷Cross-border Co-operation AUSTRIA-HUNGARY 2014-2020 draft Programme Strategy

és zöld mobilitás	hatékonyságának elősegítése				jelentősebb beruházások megvalósítása (hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, nagyvárosok egészséges ivóvízellátása, árvízvédelem, természetvédelem)
		6c) Kulturális és természeti örökségek	Táj, település, ember értékmegóvása		
		6d) A biodiverzitás és talajok védelme			Mezőgazdaság fejlesztése, ezen belül is zöldség, növénytermesztés és feldolgozás, valamint tárolás értékesítés komplex rendszerének létrehozása, háztáji termelés bővítése
		6f) innovatív technológiák	Környezeti adottságok hasznosítása		Megújuló energiaforrások hasznosítása Épületek, energiaellátó rendszerek energiahatékonyságának javítása
		6g) Ipari átalakulás		Dél-Zala diverzifikált újraiparosítása és gazdaságának revitalizációja	
	(7) A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása	7b) Regionális mobilitás növelése	Belső és külső közlekedési kapcsolatok javítása A centrumok és környezetük kapcsolatainak a javítása	Közlekedési feltételek minőségi javítása (közúti, vasúti és légi közlekedés szempontjából egyaránt)	Közúti közlekedés
		7c) Zöld közlekedési rendszerek			Közösségi közlekedés Kerékpáros közlekedés
		7d) Vasúti rendszerek			Vasút-hálózat fejlesztése
	Közigazgatás	(11) Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása az intézményi kapacitás és az ERFA végrehajtásához kapcsolódó közigazgatási hatékonyság és közszolgáltatások által, valamint az ESZA által támogatott intézményi kapacitásra és közigazgatási	Szakképzés fejlesztése Felsőoktatás és a gazdaság kapcsolata Nagyvárosi térségek problémáinak kezelése Hátrányos helyzetben levő kistérségek helyzetbe hozása Belső kohézió megteremtése A megye nagytérsége, valamint	A jövő iparágait és a hagyományos ágazatokat támogató rugalmas képzési rendszer Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáféréseinek javítása Társadalmi depresszió kezelése, felkészítés a munkára Korszerű, elérhető	Vállalkozásfejlesztési és befektetési ösztönzési intézményrendszer megújítása Szakmai képzési rendszer megújítása Közoktatási-nevelési rendszer készségfejlesztést szolgáló módszereinek fejlesztése Szociális alapú foglalkoztatás rendszerének kialakítása

	hatékonyságára irányuló intézkedések támogatása		a megye- és országhatáron átnyúló kapcsolatainak a fejlesztése	intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségek csökkentése	Térségi alapon szervezett szociális, egészségügyi alapszolgáltatás fejlesztése, működtetése Határmenti együttműködések, Ausztria, Szlovénia irányába Nemzetközi együttműködések
--	--	--	--	---	---

Az általunk összeállított táblázat alapján láthatjuk, hogy a 11-es tematikus prioritás, azaz az intézményi együttműködés fejlesztésére nagy igény mutatkozott meg a megyék részéről, a megyei szakemberek által kidolgozott megyei koncepciókban meghatározott célok alapján egyértelműen mutatkozik ez a fejlesztési igény. A gazdaságfejlesztés, azon belül is a KKV-k fejlesztése is egyértelműen egész Nyugat-Dunántúl számára fontos fejlesztési prioritásként jelenik meg, azonban a környezetvédelem, környezeti erőforrás-használat tekintetében a megyék fejlesztési céljai már nincsenek igazán összhangban. E prioritás esetén megfigyelhető, a tematikus célon belül egy-egy beruházási prioritás csak egy-egy, maximum két megye esetében jelenik meg a megyei fejlesztési célok közt. A közlekedési tematikus cél esetén már nagyobb a támogatottság, de ott is (bár nem olyan mértékben, mint a környezetvédelem esetén) megfigyelhető ez a megosztottság.